

RÓZSA ÚJSÁG

Német Kiadása: Ungarische Rosen-Zeitung.

VII. évfolyam.

6. szám.

1894. július.

Évente 6 füzet 6 műmelléklettel.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 korona = 2 forint.

Egyes füzetek műmelléklettel 1 korona = 50 krajczár. — Egyes műmellékletek (rózsakép) 60 fillér = 30 krajczár.

Az »Ungarische Rosen-Zeitung« árai ugyanazok.

Hirdetési díjakat lásd elöl oldalon.

TARTALOM:

Tisztelt olvasóinkhoz! — A róza földrajzi elterjedése. — Műmellékletünk. — Vadrózsák. — Legújabb rózsák 1894-re. — Róza-ujdlonságok. — A rózsák Kolozsvárott. — Frankfurti rózsások egylete. — Francia rózsások egylete. — III. német rózsakiállítás Görlitzben. — Róza-irodalom.

Általános kertészet.

A parkkert. — Egyet más a mai szönyegkertészetről. — Liliomok a télen. — Kertek díszítésére alkalmas, igen szép díszfüvek. — Freesia odorata. (A jöreményfok gyöngyvirága.) — Eucharis amazonica. (Amazonliliom.) — Jáczint »Romaine blanche«. — Legújabb Canna-fajok 1894-re. — Fuchsia triphylla. — Chrysanthemum »A tél királynője«. — Paradicsom-fajok. — Kézi cserépgyártó gép. — A kertészet a leMBERGI országos kiállításon. — A fák átültetése nyáron. — Az alpesi viola tenyésztése elvirágzása után. — Rhododendron Clivianum. (Alpesi róza). — A badeni kertészeti egyesület jubileumi kiállítása. — Gyümölcskiállítás Worcester-ben (Anglia). — Antwerpeni világkiállítás.

Kiadó és szerkesztő

MÜHLE VILMOS
TEMESVÁROTT.

RÓZSA-ÚJSÁG.

—❖— Német kiadása: **Ungarische Rosen-Zeitung.** —❖—

Megjelenik minden második hónapban, műmelléklettel és két kiadásban: magyar és németben.

Kiadótulajdonos és szerkesztő: **Mühle Vilmos.**

Hirdetések csak $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ és $\frac{1}{1}$ oldal terére vétetnek fel; árai:

Egész oldal 1 kiadásban	frt 6.—	Hirdetések, melyek mind a hat füzetben közöltenek, 10 ⁹ / ₁₀ engedményben részesülnek. (A magyar bélyegdíj minden egyes hirdetés után 30 krajczár, mindkét kiadásban tehát 60 kr., mi azonban külön nem számítatik fel.)	Negyed oldal 1 kiadásban	frt 1.80
mindkét kiadásban	frt 10.—		mindkét kiadásban	frt 2.80
Fél oldal 1 kiadásban	frt 3.50		Nyolczoldal oldal 1 kiadásban	frt 1.—
mindkét kiadásban	frt 5.25		mindkét kiadásban	frt 1.80

Tisztelt olvasóinkhoz!

A jelen számmal befejezzük a VII. évfolyamot. — Engedjék meg nagyrabecsült munkatársaink és e folyóirat igen tisztelt előfizetői, hogy buzgó, tevékeny pártfogásukért mélyen érzett köszönetünket kifejezzük és becses jóakaratuknak részünkre leendő további fentartását kérjük.

Hogy erre eléggé érdemesek legyünk, minden irányban arra törekedtünk, hogy a következő évfolyamokat lehetőleg tökéletesítsük, és így azon reményünknek adunk kifejezést, hogy a „Rózsa-Ujság,” mely a kontinens rózsairodalmában magának már is eléggé tekintélyes helyet vívott ki, a munkatársak egész gárdája által támogatván, az egy szaklaphoz fűzött követelménynek minden tekintetben meg fog felelni.

A műmelléletekre, úgy mint eddig — ezentúl is különös súlyt fogunk fektetni, és e téren is azon vezérelvet fogjuk szem előtt tartani, hogy ne csak a szem kielégítéséről, hanem a valóság híj visszatükröztetéséről is gondoskodjunk.

Még azt akarjuk csak megemlíteni, hogy úgy mint az idén, ezentúl is tisztelet-példánnyal fogunk szolgálni a lap magas pártfogóinak, munkatársainak és barátainak, kiknek fáradozása oly kiváló sikert biztosított a lapnak: egyébként pedig az előfizetések szíves megújítását kérjük.

A szerkesztőség.

Eddigi előfizetőinknek külön felszólítás nélkül is megküldjük a „Rózsa-Ujság” jövő számaát, de figyelmeztetni bátorodunk, hogy az első (1.) szám elfogadása a VIII. évfolyam megrendelését jelenti.

A künnlevő előfizetési díjakat a jövő hét folyamán póstamegbizás útján fogjuk beszédni, ha addig be nem érkeznének.

A kiadóhivatal.

A rózsza földrajzi elterjeszkedése.

Hanusz Istvántól.

Az embernek szép érzéke az, mely nem hagyta nyugodni a virágok királynőjét a szélrózsza minden irányában távol eső hazájában, hanem világkörüli útra hurezolta magával, hogy virítson és illatozzon neki minden ég alatt, színpompája és alaknemességével gyönyörködtesse őt az év minden szakában. És e hódításra termett szép virág nem ellenkezett s ma már minden szívtől, szentől, kéztől dédelgetve megszámlálhatatlan változatban ékesíti a parkokat és kerteket, a szalonokat és a szobák ablakait.

A régi görögök a rózsának csak 4 fajtáját ismerték. Plinius római természetvizsgáló 18 száz év előtt már 10, Linné a fűvészet atyja 17-et, Bauhin Gáspár 36-ot, Lindley 102-öt, Curt Sprengel 115-öt, Wallroth 135-öt, Steudel 217-et, Trattinick 240-et; ma pedig százdületes nagy a rózsafajok és változatok száma, ha azt a sok izetlen nevet kihagyjuk is, melyeket a rózsatenyésztők a teremtés eme remekére évtizedek óta ráaggatnak, mert rengeteg a synonyma közöttük.

Ezek háromnak kivételével mind az éjszaki féltekén honosak, elterjeszkedési határuk a szélesség 20—70 fokain belül van. A csipkerózsa és a fahéj-rózsa túl mennek a 70°-on is. Abessyniában van pedig egy, mely 9°-nyira közelíti meg az egyenlőt. Ázsiában van 40%, Európában 30%, Amerikában 17%, Afrikában 5%, de e kimutatás a vadon növényekről szól.

Kezdjük meg a rózsza győzelem útját a „fölkelő nap országá”-ban. Jeso japáni szigeten gyakori a sötétpiros Rosa rugosa cserje, melynek szinte ökölnyi nagy, húsos csipkeit a nép ott csemegeül kedveli; köznyelven hama nasi (parti körte) név alatt adják-veszik. Az ajno néptörzsbeli nők e cserje megszedett leveleinek forrázatába mártogatják ruhaszöveteket és azok szép barna színt öltenek attól. Brauns japáni utazásában azt mondja, hogy ott a rózsának egyik faja szép piros nagy virágaival és átható kellemes illatával júliusban hosszú vonalon ékesíti a partvidéket; első virágzása májusban indul meg, a második októberben. De van ott egy másik dűsan virágzó rózsza is, melynek szokatlan sűrű nyílása miatt multiflora (sokvirágú) nevet adtak; sajátos azonban, hogy illata nincsen. A mely piros vagy fehér nyílású, fahéjszerűen illatozó japáni és khinai eredetű rózsát Thunberg nevezett el multiflorának, 1804-ben érkezett Európába és kereszteszés folytán számos változatban talált itt tenyészetet.

Kamtshatkában Petropawlovsk környékéről azt írja Kennan György, hogy ott a vadrózsza sűrű csalitokban finom virágszirmaival némely pontokon

gazdagon borítja a talajt; gyakori voltának pedig jele az, hogy czukorba főtt alpesi rózsza viráglevélkékből készült csemeget sokszor tettek eléje s azt az afonya (Vaccinium) gyümölcsbogyóinak leve tette az illatán fölül izletessé is. Szibériác, noha Tatárországban is honos, a Rosa simplicifolia Salisb., mely alak dolgában annyira eltér a rózsáktól, hogy annak Lindley más fajnevet is (Lowea berberidifolia) adott.

Átkelve a „mennyei birodalom”-ba, a hires khinai thearózsákkal (odoratissima, chinensis, thea) találkozunk, melyek kivált illatuk fölülmúlhatatlanságával hódították meg Európát; közülök 1825-ben 4-féle jött Angliába. A mely alfajt Jacquin báró nevezett el khinai-nak és sok botanikus indicá-nak tart, korán vándorolt Keletindiaába és ott csakhamar általános lett. Ez 1789-ben jutott el Európába, sok változata már Ázsiában keletkezett és cserépben díszlenek nálunk is; kivált pedig a damaskusi rózsával eszközölt kereszteszéséből nagyszerű alfajok állottak elő, melyen a sok között a fragrans Red. nevű, mely 1810 óta uralkodik. Szintén Khinából honosult meg a Lawrence vagy liliput rózsza (minima Curt.), mely kiválóan cserépben való tenyésztésre alkalmas.

A Rosa Banksiae R.-Br., Khinának Japánnal közös rózsája, 1807-ben jött Európába és kitelel szabadon Franciaország déli részén, meg Angliában, de nálunk védeni kell; sárga változata 1827 óta ismeres. Khinai eredetűnek tartják azt a banksia rózsát is, mely 1813-ban Ponpland közvetítésével jutott a touloni tengerészeti palota parkjába; ennek a törzse 85 cm. vastag, futó indái elborítanak egy egész falat, mely 6 m. magas, 23 m. hosszú. Oly dűsan hajt, hogy 4—5 m. hosszú venyigéket nyesnek le róla évenként. április—májusban virágzik és van rajta gyakran 50—60 ezer kinyílt rózsza egyszerre.

Keletindia is rózszaország. A Rosa indica 1698-ban jött onnan Európába, a bengáliai rózsát Kerkhozta Kantonból (tehát nem is Indiából) 1780-ban a kewi angol királyi kertbe; a mindigvirágzót (semperflorens) 1789-ben honosították ott meg. Nevezetes azonban Soyuti arab utazónak a rózsája Kelet-Indiában. E jámbor muzulmán ott egyik városban olyan rózsát látott, a melynek szíromlevelein fehér betűkkel ez volt olvasható: „Nincs más Isten, csak Allah és Mohamed annak a prófétája, Abu Bekr nagyon igazság szerető, de Omar rágalmozó.” Sőt mint mondja, még a ki nem feselt bimbók is, melyeket megnyitott, mind e föliratot viselték. Ez már aztán igazán felekezeti rózsza volt, a minőt már gyaur szem nem láthat! Van Ceylon szigeten rózsza, mely 1865-ben 20.000 nyíló virágot hozott.

A Kashmiri hegyek lejtőinek is pompás a rózsája és sok olajat szolgáltat. Azt mondják.

hogy önként válik ez ki annak rózsavizéből, mit ott tengernyi mennyiségben készítenek és kögödörökben hagynak magától elpárologni. Szó fér-e mondáshoz, mert az illó olaj csakoly könnyedén röpdül el, mint a vízpára. Épen úgy lepárolás útján nyerik ott a rózsa olajat, mint az arrak szeszt; mert gyakorolják az európai ember mesterfogásait a primitív kulturájú népek is, de nem oly ügyesen (és hirül sem tökéletes eszközökkel, mihez képest természetesen nagyobb anyagpazarlással is) a középzásiai Tienshan hegység éjszaki lejtője lábánál, a sziklatorkokban gránitkö ágyon fehérvízű csermelyek csörögnek s partjaikon sárgavirágú csipke rózsák (*pimpinellifolia*) pompáznak. A mai Belch és Baktra mellett Messar közelében Ali sírjánál látta Vambéry a „csodatevő” rózsákat; erről a piros rózsafajról, melyet ott güli *surch-nak* neveznek, azt tartja az izlam hiveinek mondája, hogy nem tenyészik másutt, csak Ali sírján, miért elhonosításával nem is próbálkoznak meg.

Középzásia rózsái mellett nagyon híres Perzsiában a százlevelű (*centifolia*), mely a libanoni kolostorok kertjeiben gondviselet nélkül is dúsan tenyészik; ezt még 1322-ben vitték Angliába, hol ma belőle 1½ ezer változatot művelnek. Perzsiából Konstantinápolyon át jött Bécsbe a XVI. században a *hemisphaerica* Herrm. *sulphurea* Ait. nevű rózsája (legszebb formája az angol *Persian yellow*.) Perzsiában a pézsmarózsája (*moschata*) egész erdőket alkot, 3—4 m. magasra törő sűrű cserjést; virágai nem teljesekek, de annál sűrűbben sorakoznak egymás mellé és a léget szinte elnehezítik illatukkal. Fárasztja a szemet a rengeteg virág látása, melybe alig keveredik némi zöld, szinte több a virága mint a levele, — ontja is a tengernyi mennyiségű finom perzsa rózsajolajat. A XVI. század óta ismeretes Európában, a telet jól kiállja és némelyek szerint inkább Éjszakafrika saját rózsája.

Előázsiaié a sárgavirágú sári rózsája (*lutea* Mill.), kellemes illatának a fészke leveleiben van; ha szirmai belül vörösek, *punica* Mill. a neve; ha csíkos, az esetben *bicolor* Jacq. Szorisztanban (Syria) honos a damaskusi rózsája (*damascena* Mill.), mely a keletieknek a sörbet készítéséhez az illatszert adja; még az ókorban került Délitaliába és már akkor is kétszer virágzott évenként. Robert de Brie a kereszties hadjáratok idejében egyenest Damaskusból honosította meg provinciáiban Nyugat-Champagne-ban. E „hónapos” rózsája a XVI. században újra betelepült, de ezúttal Alexandriából, hol elvadultan él, és anyja lett Európában a legjobban sikerült kerti rózsáknak, a százlevelű, a khinai, meg a fehér rózsákkal való keresztezés folytán; újabban az indiai rózsával szerzett házasságából a *Rosa belgica*, a pompon,

a fehér York és a piros Lancaster származott, melyek néha ugyanazon tőn kétféle színt is produkálnak; ez a variegata. Így keletkeztek a provencai rózsája (*provincialis* Mill.) meg a Cabbage, mely a belga rózsája alakját ölti föl. A damascusi rózsának egyik fajtáját Desfontaines *semperflorens*-nek nevezte el, holott az a bengalia rózsának az eredeti neve; ez 1100 körül került Európába és vagy 200-féle változata, fajvegyülméke van, köztük a *Rosa portlandica* Bosk. is, mely egész nyáron virít. A damaskusi rózsát az arabok Ward, a hinduk Goolab név alatt ismerik, Európában *calendularum* Borkh. is a neve.

A fehér rózsája (alba) a Kaukaszról jött és gyakori keresztezés alatt áll a damaskusi meg a százlevelű rózsával. A Horebhegyi csipkebokor, a mely égett, ismeretes a bibliából; a szentírás magyar fordítása legalább azt sejteti, hogy volt Mózes idejében (1500 Kr. e.) vadrózsája a Sinai félszigeten; a vulgáta ellenben az Exodus II. könyve III. fejezet 2—3 versében *Rubus-t* emleget, mely a sergélyszedernek felel meg. A kis-ázsiai görögök ismerték már Homeros korában (X. század Kr. e.) a vadrózsát, sőt később Miletus híres volt rózsáiról, de Palestinában *aligha* terjedt el tenyészeté előbb, mint a hogy Juda népe a babiloni fogságból visszatért (536 Kr. e.) korábbi keletű szent könyveik legalább nem emlegetik.

Afrika nem gazdag rózsafajokban, de a mie van, nem mindennapi. Ilyen a bourbonrózsája (*borbonica*), melyet Bréon földözött föl 1817-ben Reunion szigeten és ez a déli féltekének eddig kertészeti-leg az egyedül számbavehető rózsája. A Red-féle bourbonrózsája, a damaskusival eszközölt keresztezésből keletkezett. Éjszak-Afrikában gyakori a pézsmarózsája, de a csipkerózsák ott általában csak fehérek. Egyiptom népe már az őshajdanban szerette és művelte a virágot, mint 3½ ezer éves emlékei bizonyítják, — a rózsája tenyészeté azonban viszonylag későn, Kr. e. csak 631 év körül terjedt el nálok kivált Aroinoé-ban, mely a mai Fajum; ennek rózsáit Ismard a francia expedíció tagja nem győzi eleget dicsérni, mondja Woenig Ferencz.

Az egész óvilág mérsékelt övén otthonos a rozsdás rózsája (*rubiginosa*), sőt elvadultan megtelepült már Északamerikában is; kertjeinkben a csipkerózsával való keresztezéséből sok szép változata keletkezett. Még nem ment át az atlanti óceánra a csipkerózsája (*canina*), mely a tomentosával nagyon is élvezhető csipkegyümölcsöt hozott létre. Egész Európában föl az Izlandig és éjszaknyugoti Ázsiában el van terjedve a kökényes rózsája (*spinosa*), melynek egyik alacsonyabb változata a skót rózsája (*scotica* Mill.)

Európában szabad ég alatt a rózsája talán sehol sem tenyészik szebben, illatosabban és nagyobb

számban, mint a Balkán hegység déli lejtőin. A Sipkaszoros, mely az 1878-iki orosz-török háborúban oly sok emlegetés tárgya volt, hogy a török testvérek győzelme öröme Magyarországra is ünnepelte, kivilágított, nevét a rózsza-csipkétől nyerte. Már a hasonnevű falunál, a szoros déli torkában kezdődnek a rózsáligetek, kellemes illatot árasztva mindenfelé. És mint Dél-Spanyolországban az olajfa, nálunk a szőlőtő, nagy táblákban terül a rózszaültetvény egész Kazanlik városig, sőt azon is túl; úgy hogy be nem látja a szem a hegyoldalon, lejtőkön, völgyeken hosszant boruló rózsaszőnyeg végét, melyet csak itt-ott szakít meg lombos erdő, madárdaltól zengő olajliget s a fák alól fehéren kikandikáló falu, kertjeivel és rétjeivel, meg kevés veteményes tábláival.

A többi mind csupa rózsza meg rózsza, a vakító fehértől a haragos vérpirosig, tarkázva sárgával s a rózsaszínnel száz meg száz árnyalatával. Az örökké nyiló mindig zöld trácziái rózsát (*semper-virens*) a déli dombtelepükön úgy tenyésztik, hogy szabályos sorokba ültetve karókhöz kötik már kora tavasszal, megmetszik gondosan s ápolják júniusig, mikor megkezdődik a rózsaszüret. Elérkezik arra számos angol és orosz turista, oda található akár behúnyt szemmel, mert 25–30 km. kiterjedésű körben tölti el a monstre rózsatelep illattal a léget. Ez a rózsafaj az egész óvilág mérsékelt övén el van terjedve, csak a Himaláján túl délre nem megy; belőle készül a legtöbb rózsaszav.

Itáliában a Tiberis folyónak szent szigete (*Isola sacra*) hajdan Venus szigete volt s rózsáiról híresedett el; Paestum és Praeneste, valamint Uj-Carthago Hispániában emlegetés tárgyai voltak rózsáik miatt, de ma e városok romjai körül nyomaikat sem látni többé. Hogy az olasz félsziget vadon növő sárga rózsája (*eglantaria*) volt-e ott túlsúlyban, ma meghatározni nem lehet. Firenze-ben a Szent-Márk kolostor kertjének damaskusi rózsabokra a történelemé, annak árnyékában tartotta beszédeit Savonarola. A Como tó akkor pompázik ünnepi mezében, mikor szegélyén a kertfalakról rózsza virágfürtök, egész szövetek folynak alá s alma nagyságú thearózsák vesznek fürdőt tiszta habjaiban. Különösen sok ott a *Souv. de Malmaison*, a *Gloire de Dijon* és *Solfataire*, a bourbon rózsák közül a *La reine*, a sötét színűek sorában a *Général Jacqueminot*.

Svájczé az alig 30 cm. magas árvarózsza (*alpina*), mely vénebb korában tuskéit elejti. Középeurópa ősi rózsáit alfajok szerint Koch 19-re számítja. Nevezetesebbek köztök a francziországi tarka rózsza (*gallica*), mely a XVIII. században kapott művelés alá; gyógyszerári használatra miatt officinalis néven is megy és a százlevelű rózsával meg a damaskusival keresztezve adja a szultán,

szerály, török rózsákat, a régibb bourbon és püspök-rózsákat és a csikos levelű szalagrózsát (*Rosamunda*). Középeurópáé a borzas rózsza (*villosa*), a mindig teljes virágú burgundi rózsza (*parvifolia*), a fahéj rózsza (*cinnamomea*), melynek sok a változata, de művelését hanyagolják; a körtvélyes rózsza (*pumila*), a czövekes rózsza (*turbinata*), a dombi rózsza (*collina*), a bokorrózsza (*corymbosa*); ezekhez Maly még 8-at ad, köztök a *Rosa gentilist*, a *reversát*, a *glandulosát*, a *pomiferát*, a *cillio-petalát*, a *systylát*.

A kúszó rózsza (*repens*) a németországi Vogelberg keleti végén Wiers és Ildenhausen közt honos a Harzhornon; *repens* nevét Scopoli adta, ugyanezt Hudson *arvensis*-nek ismeri, — változata az angol *ayrshirei* rózsza, gyakran keresztezik a *multiflorával* meg a *setigerával*, mely utóbbi amerikai. Mindig teljes virágúak a champagnei rózsák, meg a dijoni, melyet 1735-ben a dijoni erdőben fődöztek föl, Európáé még a mohrózsza (*muscosa* Ait.)

A hazai vadrózsák közt figyelmet érdemel a Szabói Borb., mely Veszprémben a Somlyó hegyen. Zalában Kapornak, Baranyában Rónadfa, Verőce megyében Sztatina környékén honos és testvérpárja a svájcz *graveolens* Gem-nek s vele együtt a *Septicea adenopodae* rózsák csoportjába illeszhető be. Alsó-Tátrafüreden 5-féle vadrózsza van, a csipkerózsza *fissidens* és *dumalis* változatokkal; az *incana*; a *dumetorum*, melynek *tmetosepala* változata; a *glauca* változatai a *pubistipes* és *complicata*; az árvarózsáé az *adenosepala* és *lagenaria*.

Terjesztik a rózsákat még a madarak is, midőn csipkebogyót csemegézve magvait széthordják; nem is magyarázható ki másképp, mint kerülhetett pár rózsátó a kölni dom tetejére, hol szépen virítanak minden nyáron és kegyeletből nem bolygatja ott őket senki.

Legrégebben ismert rózsabokor a hildesheimi Németországban; ez az ottani főtemplomnál beborít 7 m. sugarú félholdforma falat és törzse a föld fölött 64 cm. vastag. Hezilo püspök 1054–1079 közt azt már mint a régiség egyik érdemes emléket vette ápolás alá és mikor 1061-ben a leégett székesegyházat helyreállította, a kriptá falához tette át, mely különben is keveset szenvedett a tűztől. E rózsátó eredetéhez jámbor legenda fűződik. Mint ez mondja, Jámbor Lajos császár Elze-ben időzése alkalmával késő őszszel ment egy izben vadászni, udvari káplánja sietett indulás előtt elvégezni a misét az erdőben és midőn egyházi szereit összeszedte, áldozó kelyhe véletlen ott maradt. A mint hiányzását észrevette, vissza sietett érte s egy zöldelő rózsabokron függve találta meg, holott akkor elhullatta már a levelet minden lombos fa és cserje. E csodás esemény

emlékére a császár kápolnát épített oda s annak oltárát a rózsatő mellé állította. Ugyanide alapította 814-ben a hildesheimi püspökséget. Hogy a feledékeny káplán lett-e ott az első püspök, nem szól róla a legenda, de dicsekszik azzal, hogy ugyanaz a rózsatő az, a mely ma is zöldel és virágzik, holott már legalább is 1080 éves.

Hannover Soltau kerületében Oberhaverbeck falu közelében van említve egy másik híres rózsabokor, mely az ottvaló öregebb emberek nyilatkozata szerint 33 m. magasra kúszott, míg a villám szét nem vágta; ma is látni még törzsén a csapást. 70 cm. magas törzse 83 cm. kerületű és 10 ágra oszlik, köztök 5-nek a kerülete egyenkint 17, 27, 30, 42, 47 cm., a többi 5 csak szemmel becsülhető egyenkint 40 cm. átméretűre, mert ujnyi vastag hajtásai miatt, melyek erős tüskékkel fegyverezvék, hozzájuk férközni mérő eszközzel nem lehet. Mai legnagyobb hajtása 4 m., az egész bokor kerülete 40 lépés. Mikor tele van ezer meg ezer virággal, melyek illata a thearózsára emlékeztet, közelben szinte bódít; meghaladja pompában a hildesheimi rózsatőt is.

Csehország éjszaki hegységeiben sok a vadrózsa, úgy hogy azok csipkéjét megszedni érdemes; viszik is a belőle főzött csipkeizt vásárra a csehek, kiknek ott másnemű gyümölcsük alig terem. Angliában a yorki grófság kertjeiben a rózsaháborúk óta, melyek 400 év előtt dúltak, ma is túlnyomók a fehér rózsák, a lancasteriekbek pedig a pirosak; a Tudor uralkodó ház ellenben, mely a rózsaháborúknak végett vetett, a piros-fehér rózsát kedvelte és vette pártfogásába. Ez egy franciaországi kettős színű rózsából nemesedett.

Délamerika Chile országában rózsailat tölti el a léget, az utak szélét mindenütt rózsalugasok szegélyezik, melyek helylyel közzel 13—15 m. magas fákra kúsznak föl és hosszan lefüggő virágos ágaik olyanok, mint valamely pirosló fal, mondja Lady Brassey. Humboldtnek Venezuelában azt beszélték, hogy a Paramo de las Rosas hegyen piros és fehér virágú rózsá nő, melylyel a közel falvak népe ünnepély alkalmával az oltárokat ékesíti. Ezt ő Európából oda került százlevelű rózsá ivadéknak tartja, nem is talált előbb amerikai eredetű rózsát, csak Mexicóban a szélesség 19-ik foka alatt.

Texas állam déli részén Houstonban karácsonykor virágoznak a rózsák, onnan kerültek kertjeinkbe kivált a kisvirágú (parviflora) rózsák. Amerikai eredetű a virginiana Mill., mely már el is vadult földrészünkön, virágzik májustól kezdve és elér 3 m. magasságot; szintén az újvilágból jött át a lucida Ehrh., de kései virágzó. A prairie rózsá (setigera Mchx.) nálunk folyórózsakerépszerűvel, változata a rubrifolia R. Br. málnaszerű levelekkel, 1830-ban tűnt föl Európában és az ayrshirei rózsá-

val lépett házasságra. Uj-Seelandba az európai csipkerózsát angol hittérítők vitték el.

Számtalan rózsaváltozatot hoztak létre a műkertészek, mely rózsák természetesen szépek, hódítók, de születésök helyét földrajzilag nem jellemezik. Ilyen az az északamerikai eredetű, mely Philippe Noisette nevét viseli; ezt az a rózsatenyésztő a bengáliai rózsának egyik thearózsával megpróbált megtermékenyítéséből keletkezett és testvérének Párisba 1817-ben küldte át az óceánon és következő esztendőben R. noisettiana név alatt viritott is. Ilyenek továbbá a remontans (hybrida) rózsák, melyek közül a négy évszak rózsáját (omnium calendarum) és a trianon-t (bifera) 1837-ben Laffay állította elő a chinai liliput és a damaskusi rózsából.

Ha a rózsatő a téli magyal (Ilex aquifolium) szomszédságában nőtt és bimbós gyöngye ágán a fölbört meghasítja a kertész és a magyal fölmetszett gallyába vezeti úgy át, hogy a két bokor tenyésznedvei keverednek, állítólag zöld színben feslik ki a rózsá virága. Beszélnek tölgybokorba szemzett rózsákról is, de úgy látszik csak annyi az igaz róla, a mennyit az egyszerű asszony nótája mond:

Elment az én uram bolond tenni.

Cserfa ágba rózsá szemet vetni.

Nemzeti büszkeséggel mondhatjuk el azonban, hogy rózsák dolgában messze földön nincsen párja a budapesti Margitszigetnek, hol 1200 féle nemes rózsafaj több mint 20 ezer tövön virágzik egyszerre. Minden júniusban egész vöröstenger az, rózsák óceánja, szíromfodraival és hullámaival. A levelek zöldje csak mélység, a fölszín vidáman ringó piros habtömeg; a színek árnyalata ugyanaz, a mi a nap sütötte tenger szivárvány játékaé, a mint a kristályos vízbarázdák a fehér világosságot sugaraira tördelik. Tenger az, mely illatos, de nem sós és jódizú a lehelete, hanem mézes és balzsamos, mondja Bársony J. költői nyelve.

Műmellékletünk.

1. **Docteur Grandvilliers.** R. thea indica. (I. Perny 92.) Az „Izabella Nabonnand“ és „aurea“ keresztezéséből származik és egyike a legszebb thea rózsáknak, mely gyengéd és mégis jellemzetes színezete által tűnik ki. Bokrozata igen erőteljesen egyenesen nő és erős, hajlott tövisekkel van borítva; lombzata halvány zöld. A bimbók nagy számmal nőnek hosszú, karcusú száron, hosszúra nyúltak és pompateljesek. A virág nagy, erősen telt, tulipánformájú, a külső szirmok némileg pillangószerűek. Színezete aranyárga alapon sötétkármin, mely világos carminba és

rózsaszínbe megy át, hogy aztán a leghalványabb rózsaszínből a fehéresbe játszzék. Az első rangú rózsáknak egyike.

*

2. Baron de Bonstetten. *R. hybrida bifera-remontant.* (Jean Liabaud 72.) Ezen faj, mely a „Monsieur Boncenne“-től származik, egyike legsötétebb rózsáinknak, és néha — különösen hűvösebb nyarakon, mint például a tavalyiban, vagy sötét árnyékban a Geschwind úr által annyira óhajtott színhez, a feketéhez áll közel. A bokor rendkívül erőteljes és dúsan virágzik; a lombzat élénkzöld, alsófelén fehéres zöld. A bimbók rövidek maradnak, tulipánformában fejlődnek; a virág igen nagy, csészealakú, erősen telt és színezetére nézve a barnába átmenő sötétpiros szín utolsó stadiumát mutatja. Ő is egyike első rangú rózsáinknak.

Vadrózsák.

— Irtá: Sprenger C. San Giovanni a Teduccioiban. —

(Vége.)

Rosa Vanheurekiana Crépin keleti, ezen fajtól szintén csak kevésé eltérő rózsza, sőt a *R. Boisieri* Crépin-t, mely ritkán és csak a Kaukaszus némely helyein fordul elő, állítólag igen közel áll hozzá, és a *R. tomentosa*-tól is nagyon kevésé tér el. Én nem láttam, mert alpesi növény. *R. tomentosa* és összes rokonai és változatai verőfényes helyeken mindenütt igen szépen tenyésznek és semmikép sem válogatósak. A *R. tomentosa* már csinos bimbói kedvéért is gyakori tenyésztést érdemel. Keleti rokonai is megérdemlik a rózsatenyésztők kiváló figyelmét, a kiknek véleményem szerint általában kultiválniok kellene, a mit csak a föld kerekése vad rózsákban fel tud mutatni.

Rosa orientalis Dup. Törpe, rendkívül érdekes és csinos válfaj vékony tövekkel, sűrű tövisekkel, (5—7) kerekded vagy elipszoid alakú, egyszerűen fűrészelt, fehér-gyapjas levelekkel, rövid nyélen egyedül álló, halvány rózsaszín virágokkal, hosszú, tollazatos csészefogakkal és tojásalakú kis gyümölcsöcsel. Ezen igen kedves bokor *R. puellának* is van elnevezve és Armenia meg Perzsia nap-sütötte szikláin terem. Kertekben ritka és valamivel nagyobb figyelmet igényel mint a többi vadrózsza. Megéléséhez teljes napfény, szabad hely, nem tulságosan könnyű talaj, sok világosság és levegő szükségeltetik. De ha e tényezők meg vannak, tenyésztése nagyon hálás, dúsan virágzik és könnyen lehetne belőle valamit csinálni, ha hybridizálásra kényszeritenénk.

Rosa glutinosa Sibth et Sm. vagy *R. pulverulenta* M. B., *R. libanotica* Boiss., *R. poterifolia* Schott et Ky, *R. cretica* hort. Értékes kis törpe rózsza, mely Olaszország, Corsica, Spanyolország és a kelet hegységeiben nem ritka. A rózsák között körülbelül az, a mi az északi törpe fűz a fűzfák között, csak hogy törzsikéi nem egyenesen földre-hajlók és nem gyökeredzők. Tövei és ágai simák és fehér tövisekkel telvék (5—7) kis kerek vagy tojásalakú, általában nagyon változatos alakú, zöld, alul többé-kevésbé szőrözött levélkéi vannak, rövid, durva fogású szárai és egyedül álló, kis, rózsaszínű virágai, melyeket kerekded, piros gyümölcs követ. Nagyon variál és gyakran egész lágyszőrözötű levelekkel fordul elő: var. *tomestella* és *pygmaea*! Olasz botanikusok még a következőkről beszélnek, melyeket én nem láttam: *pustulosa* Bert., *ticula* Crist és *Thuretii* Burn. Némelyek szerint a *Rosa Seraphini* Viv. is csak a fentemlítettnek egyik változata. Csak Limone mellett a tengeri alpokon és néhány szomszéd helyeken tenyész. Az alig 35 cm.-re növő alacsony faj rendkívül kedves kerítést képez és a figyelmes, tevékeny kertész sok mindent csinálhatna e picizni rózsából. Alpesi rózsza léteére szeret friss levegőt, sok napfényt és világosságot és táplálás nem nagyon nehéz talajt. Öltványok által nagyon könnyen szaporítható és kételkedhető-e, hogy ezek a törpék ne képeznének igen csinos cseréprózsákat, ha az ember mint kertész segítségükre akarna lenni? Minden bizonynyal!

Rosa asperissima Godet. Ez valamivel kevésbé törpe, igen kedves, különös rózsza, mely Perzsia délnyugoti tájain magas hegységben nő és ellenáll a télnek, mivel a hórétgekben otthonos. Kertekben igen ritkán található, pedig kiváló termetést érdemelne. Tövises, egyenes törzs (5) kocsános, tunka tojásdadalakú, kettősen fűrészelt, sima, szélükön durvas levelek és halvány rózsaszínű kis virágok jellemzik e fajt. Dúsan virágzik, de sokkal kevesebbet mutat, mintsem hogy különös feltűnést tudna okozni; hanem lehetne más fajokkal keresztezve egész sor új és különös fajt létrehozni, mely a rózsakedvelő közönségnél bizonyára feltűnést okozna. Tehát munkára, rózsatermelők! még nagyon sok dolgozni valót lehet találni.

Rosa Heckelliana Tratt. Az olasz- és görögországi hegységek törperózsája; drágakő botanikus értelemben! A *R. glutinosához* közel áll, de sokkal magasabbra nő, különösen ha tenyésztik. Másfél lábnyi (tehát körülbelül 50 cm.) magasságra nő, nálunk még magasabbra, nincsen tövises szára, (5—7) elipszoid alakú, egyszerűen fűrészelt, zöld, alul sűrűn fehérgyapjas levélkéi és kicsiny, egyedülálló, rövidnyelű, szorosan nőtt rózsaszínű

virágjai és nagyon csinos bimbói vannak. A gyümölcs kicsiny, tojásdad és durva szőrözötű. Ezen kis rózsabokor az Aspronentén nem ritka és Szicíliában a hegyeken is előfordul. Mint mindezen törpe rózsák, szereti a napot, az erős világosságot és a sziklák közötti friss talajt; de azért eléggé jól terem minden kerttalajban. Nagyon csinos edényrózsát lehet belőle nevelni s úgy tetszik, úgy mint a *R. glutinosa* is a kertészeknek a hybridizálásra nagyon alkalmassá válhatna. Úgy látszik, hogy a szintén csinos *Rosa ophanides* Boiss. et Rent. szintén egyik válfaja. A thessaliali olympus erdőiben terem, ágai némileg sodrottak és levelei hegyesek, kétszer fűrészeltek és nagyon gyapjasok; virága szintén kicsiny és rózsaszínű. A gyümölcs valamivel nagyobb a borsónál. Mindezek a kedves rózsák, melyeket egy külön osztályba foglaltak és „orientalis“-nak neveztek el (habár épen nem kizárólag keletiek) a legnagyobb figyelmet érdemlik és én ajánlom a magyar rózsatenyésztőknek és rózsabarátoknak, hogy gyűjtsék őket és keverésre használják fel. Teljesen alkalmasak egy sor elragadó értékes edényrózsa létesítésére, különösen ha sikerül őket a kis thearózsákkal keresztezni.

Rosa alba B. vagy *R. Boreykiana* Besser. E szép rózsabokor, melyet már 1597-ben a Kaukázusban és először valószínűleg Krimia felszigetén fedeztek fel, századokon keresztül a kertészek kedvence volt, és azóta ápoló kezüknek nagyszámú, többnyire igen szép alfajokat köszönhet. Sőt alig lehet kétség benne, hogy e rózsáknak sokban járult hozzá a ma oly kedveltségnek örvendő remontant-rózsák létrehozásához. Már a múlt században is több remontáló fajt érlelt meg a kertekben, a minő az egykor híres Zenobia, tiszta fajú *Rosa alba*, telt, rózsaszínű, szép virágokkal. Vad típusát nem ismerem, de egyszerű ápolott fajok nem ritkák a kertekben.

Zöldeskék színben játszó, 130-150 m. magas bokrok ezek hajlott, vékony tövisekkel, többnyire tojásdad alakú, elől keskenyedő, fogazatos, felül síma, világoszöld levelekkel, vagy fehér, széles metszetű virágokkal és piros tojásalakú, száraz gyümölcsessel. Némely rózsaismerő ezen rózsát egyszerűen a csipke rózsákhoz sorozza, mely a legerősebben variáló rózsának látszik. A *Rosa alba* kitűnően terem a kissé agyagos földben, de különben minden talajban megél. Mint minden rózsáé, ez is nagyon kedveli a nedves talajt és parkrészt kerítésre egészen jól alkalmazható. Jó volna, ha összes nagyszámú alfajaival együtt ismét ápolás alá vétetnek.

Rosa macrocarpa. (Szerző?) Igen csinos, az előbbihez közel álló vadrózsája a keletnek, mely megérdemelné a tenyésztést. 170 m. magasságig nő meg; töve és ágacskái símák, tövisei vékonyak és

finomak, élénkzöld levelei igen nagyok, szép lándzsaalakúak és virágai nagyok, bevágott szirmokkal, piros gyümölcse feltűnő nagy, hosszúkas és kissé összelapított; már gyümölcse kedvéért is megérdemelné, hogy tenyesszék. Hegyi növény lévén nagyon szereti a sekélyes, nem nagyon könnyű talajt és napsütötte helyeket; megmetélni csak annyira szabad, a mennyi épen szükséges arra, hogy alakjának a szépségét megtartsa.

Rosa Hoematodes. Boiss. Ez egy másik idetartozó rózsafaja a Kaukázusnak, a hol a tenger színe fölötti 3000 m. magasságban is előfordul. Finom, pirosas töve és ágacskái vannak, hajlott, széles alapra nőtt tövisei, melyek nem nagy számmal fordulnak elő rajta és a virágos ágakról majdnem egészen hiányzanak. Levelei igen nagyok, (3-7) hosszukásan tojásdadak, élesen fűrészeltek és símák vagy alsó részükön gyengén szőrözöttek; a virágok egyenként állnak karcsu száron 2-4-es barkában, vöröspirosak és igen szépek. E pompás vadrózsának kétszer akkora a virága mint a *Rosa gallica*-é és valóságos gyöngy a kertészeknek. Dúsan virágozik és kétségtelen, hogy más rózsákkal keresztezhető volna; és mily remek bokrokat lehetne ezáltal teremteni! Minden talajon megterem, szeret friss levegőt és sok napfényt és ápolható cserepekben, miután nem nagyon burjánzik. Ő az ugynevezett *R. rubrifolia*, nem Linné, hanem mások által így nevezve.

Rosa canina L. Ki ne ismerné az otthonos, mindenütt majdnem tömegesen előforduló sövényrózsát, a legvadabb vadrózsát! Ki ne tépte volna májusban vagy júniusban bimbóit és kit ne szúrtak volna meg tövisei, mikor még fiatal volt és rózsákra meg pillangókra vadászott? És ki ne szeretné tövisei daczára, és ki nem gyűjtötte meg gyönyörű, a legrózsásabb színben lángoló, zölden bevont bimbóit? A hol rózsáé létezik, azaz a hol csak teremhet, ott ő is található, habár formája és alakja nézve változóbb mint bármelyik más. A kanári szigektől kezdve végig egész Európában és Ázsiában mindenütt található egészen az Uralig, az egész keleten, a Kaukázusban és Észak-Afrikában; valószínűleg Kinában is előfordul. Száz és száz fajt hozott létre teljesen önmagából künn a szabad réten. Mindenhol simul a viszonyokhoz. Sövényekben, erdők szélén, réten és mezőn, turfterületeken és szakadékokban, szabad rónán ép úgy mint erdőben; hegyek között ép úgy mint hazája síkjain egyaránt sűrűn fordul elő és csendesesen, derülten követi az embert, hogy megédesítse ifjúságát. Minden talajban megterem, még a félárnyékban is megél és mint növénybokrokat nagyon czélszerű és hasznos. De nem csak virágjában és ragyogó zöld levelei díszében is az. Mennyire gondatlan és pazarló az ember

néha! Még a szegény is könnyen és olcsón szerezhetné meg magának a rózsabogyó élvezetét. Levese kitünő ízű és könnyen és olcsón állítható elő, nedve czukorral keverve vízben üdítő hatása és megóvja az embert húgykő és más hasonló betegségtől, sőt e betegséget enyhíti és eloszlatja. Geleé-je pedig pompásabb és üdítőbb sok más gyümölcsnél. Szóval, a vadrózsát túrni kellene, nem pedig kiirtani, a mint itt-ott megteszik és ha kertekben és mezőn nem tudják tartani vagy eltartani, ültessék sövényekbe, itt kétszeresen hasznos lesz. A R. canina déli hazájában a hegyekben nagy magasságokig hatol. Ép oly változékony mint kitarító és nagyon könnyen simul minden életfeltételhez és körülményhez. De éppen ezért oly eltérős a különböző vidékeken, hogy még a botanikus is gyakran kételkedik és némely rózsát külön fajnak mondott, holott nem volt más mint a sövényrózsa egy válfaja. Különösen kitűnnek déli hazájukban R. lutetiana Lem. a toszkánai Abbruzzokban, R. Dumalis Bechot északi és középső Olaszországban, R. suffulta Crist. a tengeri alpesekben, R. hispídisima Crist. San Martin Santosca, R. cartagina Crist. Közép-Olaszországban, R. coriacea örökzöld és Perzsiában nő. A fehér virágú R. collina Jacqu. Görögország és Perzsiában terem és egész sor név alatt szerepelt; R. leucantha M. B. nagy leveleivel, szép bimbóival és virágaival a Kaukazusból; a Szíriából való R. hausknechtiana és még sok más többé-kevésbé szép és használható alakok. Az ázsiai R. didoensis is bizonyára nem más, mint finom, sima, zöldben ragyogó canina. Épúgy a különös, lágy gyapjas R. schergiana a Libanonban, a mely kerttenyésztésre és hybridizálásra különösen alkalmas lehet. Nem valószínűtlen, hogy maga a nemes Bourbonrózsa is egyenesen a sövény- vagy csipkerózsától származik és így a nemes Souv. de la Malmaison is egyenesen belőle származnék. Mi mindent lehetne tehát ebből a rózsából csinálni, ha valamennyi külföldi fajait összegyűjteni és tenyészteni lehetne.

Rosa glauca Vill. Déleuropai szép virágú rózsza, kékszöld, fiatal korukban pirosas, tojásalakúan tompa, egyszeresen vagy kétszeresen fűrészelt szép levelekkel és négyes vagy többszörös csoportban álló, nagy, élénk piros színű virágokkal. Gyakori Piemontban és Lombardiában és sok variációban létezik. Szépen nő és minden talaj megfelel neki. Bimbói gyönyörűek.

Rosa Pouzini Tratt. Az olasz félsziget nagyon gazdag vadrózsákban számra és fajra nézve. És egyike a legszebb fajoknak ez a rózsza, melyet később R. micrantha D. C. és R. hispanica Boiss. név alatt lett ismertetve. Két méternyi magasságra nő, erős tövisei, elipsis vagy tojásalakú, hegyes síma, kétszeresen fűrészelt zöld levelei és

halvány rózsaszínű virágai vannak. Van egy szép változata aranysárga tövisekkel.

Rosa rubiginosa L. vagy *Phrygia* Boiss. Ez a kedves rózsza, az összes vadrózsák non plus ultrájának képmása Közép- és Dél-Európában, a kanári szigeteken és Arábiában tenyész. Csinos, egyenes és elegáns bokrokat képez, felfelé növő, 1-80 m. magas hajtásai. Tövisei ritkán egyenesek, a nem igen nagy levelek (5-7) tojásdadak vagy hosszú elipszoidak, kétszeresen fűrészeltek, felül símák, alul némileg dúsan szőrözettek és illatosak, körülbelül oly illattal, minő az almáé. A virágok többnyire egyedül állók, megébetösen csinosak és élénk rózsaszínűek; bimbói gyönyörűek. E szép bokor minden viszony között és minden talajban megél. Azelőtt sokkal inkább tenyésztették mint manap, és igen sok kerti válfaját ismerjük. *Rosa iberica* Stev. kaukázai faj, sokkal nagyobb és illatosabb virágokkal; úgy szintén a boldog Arábiában otthonos *R. arabica* Crépin virágjai is nagyobbak. A legértékesebb fajok egyike a *R. rub. grandiflora* igen nagy virágokkal; ezeket hybridizálásra kellene használni. *R. rub. Vaillantiana*, fényes, egészen síma levelekkel és kerekded gyümölcsessel. *R. rub. rotundifolia*, kerek levelekkel és golyószerű gyümölcsessel. *R. rub. aculeatissima* éles tövisei által tűnik ki. *R. rub. nemoralis*, majdnem teljesen tövistelen. *R. rub. umbellata* 4-8 nagy virággal álbarkában és *R. rub. parvifolia* egyértelmű *R. micrantha* D. C.-vel, tehát a fent említett *R. Pouzini* Tratt. *R. rub. cretica*-val vagy a hogy szintén előfordul *R. rub. spaerocarpa* vagy *R. rub. glutinosával* is, levelei lándzsaalakúak, gyümölcse tojásdadalakú.

R. rubiginosa spinulifolia vagy *R. Foxiana*, igen nagy tövisekkel, melyek még a levélvázon is előfordulnak. A *R. rub. arcnoeiflora* igen kedves kis rózsabokor telt virágocskákkal és nagyon kevés tövissel. *R. rub. sepium* vagy *R. mythifolia*-nak kis levelei és barkás virágai vannak. *R. rub. Zabeth* virágai élénk pirosak és barkákban állnak. *R. rub. micrantha* vagy *R. micrantha* Smitti botanikailag csak nagyon keveset tér el a typutól.

Az almaillatú rózsza összes fajaival sűrűn fordul elő vadon a narancsok országában és majdnem minden hegyvidéken található. Gyümölcse valamin a többi rózsáé gyógyászati és egészségi szempontból igen értékes és törzse alanynak szolgálhat. Sövénynek is jó, virágai pedig, midőn nyíladozó félben vannak, igen csinosak.

Rosa ferax M. B. vagy *Rosa provincialis* M. B. Igen szép vadrózsza, mely a Taurus és Perzsia hegységein, száraz helyeken terem. Rokona a *R. rubiginosának*, alig nő meg 0.75 méternyre, ágai sűrűn bogozottak, szép lombozattal, egyenes

növésű, igen tüskés; kékeszöld levelei (5—7) tojásalakúak, kettősen fűrészeltek, felül simák, alul durván szőrözöttek; virágjai sárga színű fehér alapon és kellemes illatú. Egyike kelet legszébb rózsafajainak és nálunk kitűnően telet. Minden talajban megél és gyönyörű csoportozatokat alkot; sövénynek is mintha csak teremtvé volna és e czélra még jobb mint a skóciai Sweet Briar. E rózsát mindenhol kellene tenyészteni és megkísérteni hybridizálását. Alighanem hasznossá válnék.

Rosa Ancheri Crépin. Ezen igen csinos vadrózsát, mely rokona a *R. rubiginosa*-nak, csak a hatvanas években fedezték fel az észak-perzsiái szép Elborusban. Tömör, szép bokrozatot képez karcsu, majdnem tövistelen vesszőkkel és ágakkal, nagy mennyiségű kis ötös, tojásdad, kétszeresen fűrészelt, kissé szőrözött, durva fogású levelekkel és többnyire egyedül álló hús- vagy rózsaszínű szép virágokkal és hosszan tollazott csészelevelekkel, úgy, hogy a bimbók különös szépek. E rózsza is jól terem minden fekvésben és talajon; őt is bele kellene vonni a tenyésztésbe, mert szép és értékes.

Rosa micrantha Sm. vagy *Rosa rubiginosa micrantha* Lindl. Mint már említettem, csak keveset tér el a *R. rubiginosa*-tól, mindazáltal jó fajnak van elismerve. Közép-Európában, Angliában, Franciaországban, Németországban és Olaszországban fordul elő és itt-ott a Keleten is. Növése még kevésbé feszes, inkább lazán van konstruálva és virágokban gazdagabb. Ágai többnyire sarlószerűen hajlottak és szárai szörtlelenek.

Rosa arvensis Huds. vagy *Rosa repens* Scop. A mezei rózsza vagy jobban mondva erdei rózsza, mert a szántóföldekről rég száműzetett és ott is csak akkor maradt meg, midőn az erdő, a hadani vegyeserdő ki lett pusztítva és a gabnane műeknek engedte át a helyet. Ép úgy, mint rokona az erdei málna, melyek gyakran soká maradtak meg és végül dudva lett belőle; tehát ezen erdei rózsza gyönyörű kúszó rózsza; sokan tudják és mégis majdnem feledésbe ment. Ha csak valami praktikus kertész értene hozzá, hogy e rózsát más meglévővel keresztezné, általuk válnék híressé. Hová lettetek, ti jó öreg apák. Ti, kiknek szíve-lelke kertész? Ha szellemetek a földgömböt körülszárnyalja, könnyeket kell, hogy hullasson a rózsápolás elhanyagolása és különösen a honi rózsák feledésbe menése felett.

Ismeri mindenki a mezei rózsát és mégis közbenösen megy el mellette, pedig ő szolgáltatta nekünk legkeményebb és legszebb kúszó rózsáinkat és szolgáltatna valószerűleg még többet. Hazája Angliától végig egész Közép-Európa, a dunai tartományok és Görögország. Vad állapotában a hol csak előfordul, napfényes vagy fél-

árnyékos helyeken, sirhantok vagy fás helyek szélén, tölgyes ligetekben vagy a vegyes erdőben, a hol csak tanyát üt, mindenütt virágokkal fedve az európai növényvilág egyik díszét képezi. Vad állapotában 3 méter magasságnyra, néha még magasabbra nő és tömördek karcsu vesszőt hajt. Levelei (5—7) simák, alul gyakran kékeszöldek. Meglehetősen nagy virágjai vagy egyedül állók vagy 2—10-es számban albarkákat képeznek. Gyümölcse tömegesen lép fel és nagyon váltakozó alakra és nagyságra nézve. Oly dúsan virágzik, hogy a bokrok szinte fehér fényben úsznak és pompateljesek. Minden talajban megél, — minden fekvésben, néha a legmélyebb árnyékban is, legalább jobban, mint sok más rózsza. Már régi idők óta ismeretes számos válfaja és hybridája. Ezek közül a legismeretesebbek: *R. repens*, karcsu, magasra kúszó vesszőkkel. *R. prostrata* Dec. szép virággal és örökzöld díszítő lombzatával. *R. capreolata* vagy *R. Ayreshirea* Sm. Az ismeretes *Ayreshire*-rózsza tömött hússzínű és kitűnő illatú virágjaival. Ezen és más már létező alakok alkalmasak volnának új fajok illetve hybridák övelésére; majdnem valamennyi igen magdús.

Rosa Sempervirens L. Vajjon kibírja-e a telet az alpeseken túl? Takaró alatt igen, szabadon aligha; meg kellene kísérteni. Az örökzöld rózsza a földközi tenger vidékének egyik gyöngye és egyike a legkorábban virágzó és legpompásabb rózsáknak. Rendkívüli mértékben váltakozik és könnyen megismerhető fényes, bőrszerű (5—7) levelein. Nagyon magasra kúszik és Olaszországban gyakran láthatni, a mint a legmagasabb fákra kúszva, azokat pompás lombzatával és vakító fehérségű virágaival hólepel gyanánt bevonja, előzönlí. Mindenütt megterem: sziklák között, a hegységben és a síkságon, szántóvégeken, sövényekben, útfélen és erdőn és verőfényes rónatájon, mocsarak közelében és a síkság paréja közt. Felkúszik falakra és épületekre, romokra, régi fákra és bokrokra, és sűrű bensejében sokféle élő lény rejtőzködik. Nagyszerűvé varázsolja a tájt és a hol uralkodik, cisták és pistaciabokrok között, ott virágzása idején olyan mint az északi bokrozatok hótájéka. Egyike azon növényeknek, melyek minden körülmények között vonzó hatást gyakorolnak és még a növényvilág iránti legközbösebb embernek is leköti a figyelmét. Nagy számu változatban lép fel. Ilyen a *R. atrovirens* Viv. sötét zöld, fényes lombjával és *R. calearica* Plot, melynek nagyobb husszínű (?) virága van, a mint általában az örökzöld rózsza az iberi félszigeten és Franciaország déli részében inkább színessé válik és az olasz félszigeten viselt tiszta hófehérségét mindinkább veszíti. A görög fajoknak kisebbek a virágaik. A *R. sempervirens scandens* a legmagasabbra kúszik és itt-ott e rózsza kolóniái

közt is található. Az *atrovirens* alakjában is visszatér *R. semp. latifolia* minden részében nagyobb és szebb és *R. semp. microphyllának* igen apró levelei vannak; e rózsza Görögországból származik. A *R. semp. Lechenaultiana* igen szép ibolyaszín tövisi és levéllyei vannak és nagysága és dús virágzata által tűnik ki. Franciaország szép kertjeiben már a múlt században is ismerték nagy mennyiségét az örökzöld rózsáknak és mi jelenleg sem tartunk messzebb. Hiszen egészen elhódítottak az orchideák és a *chrysanthemum-félék!* A nemes örökzöld rózsák kerti tenyésztéséből származó, előttem ismeretes fajok közül legszebbek: a *Princessa Mária* tömött, gyengéd rózsaszínű virágaival, *Princessa Luisa* konkorodó szirmokkal és hófehér telt virágokkal, a tömött, hófehér *Donna Maria* és a *Félicité Perpétue* labdaalakú, hússzínű telt virágokkal. A magyar kertész csak tenyészze őket tovább, ezerszeresen fogják megjutalmazni! E szép rózsával igen közeli rokonságban van a majdnem még szebb japáni vagy másként *Chinai*, a

Rosa multiflora Thunb. összes remek fajaiival. A sokvirágú rózsza egészen kitartó, legalább enyhébb vidékeken. Örökké zöld és rendkívül dúsvirágú. Versenyzik e tekintetben európai nővérével, az örökzöld rózsával. Egészen jól ismeretes. Virága rózsaszínű és mint nagyon jó források állítják — ha typus — többnyire fehér. A fehérvirágú, minden esetre még szebb fajtája a *R. Thunbergiana*, melynek egyik alfaja tömött virágokat terem és Japánból lett ismeretes és Thunberg által lett kihozva. Ambár már 1804-ben jött Európába, e kúszó rózsza mindig ritka vagy legalább is kelleténél sokkal ritkább maradt és sohasem lett elegendően felhasználva új kúszórózsza fajok előállítására, habár épen e célra nagyon alkalmas volna. Legszebb fajtái a következők: *R. multiflora carnea* egyszerű, telt virágokkal. *R. multiflora platiphylla* nagy, telt piros virágokkal. Ezek egyenesen Japánból származtak hozzánk, tehát japáni kertészek termékei. Franciaország tenyésztők a következőket hozták: *Beauté des prairies*, kisvirágú, ibolyás rózsaszínű, telt és bizonynyal hybrida. *Belle de Baltimore*, olyan mint az előző, de hússzínű virágokkal.

De la Grifferaie ismeretes és bizonyára hybrida. *Laure Davoust* nagyon tömött, kisvirágú, hússzínű, és *Graulhié* fehér, telt! Mind e szép kúszó rózsza könnyen javítható, és ha itt megemlítjük, ezt csak azért tesszük, hogy a rózsatenyésztőket figyelmeztessük arra, a mit a japánok már a múlt században végeztek, és a mit elődeink jobb kertészei türelem és művészet által elértek!

Rosa phoenicia Boiss. Teljesen ismeretlen díszrózsza, mely igaz, hogy déli vidék a hazája, de mindazáltal nagyon ellentállási képességű és mint

örökzöld, nagyon magasra kúszó rózsza a kertész figyelmét nagy mértékben érdemli meg. Kelet különböző vidékein terem, Szíriában is sövényes helyeken és kövezetek között. 4 méter magasságra kúszik, sőt magasabbra is; zöld, karcsú szárain kevés a tövis és vékony ágai előszeretettel csavaródnak szilárdabb tárgyak közé. Hasonlít a *R. sempervirens*hez, igen nagy tojásalakú, durván fűrészelt levelei és hófehér barkás virágai vannak, melyek kettős sorú szirmokkal látszanak telve. Ha nem virágzik, alakjára nézve a *Rubus*hoz hasonlít, különösen mivel levelei alul pelyhesek. A hosszú elegáns vesszők messze körben kigyóznak, ha támasztékot nem találnak, a mely közé csavarodhatnának. Egyedül szabadon állva a kertben, sziklán vagy pázsiton nagyon elegánsan fest. Változatos, mint minden rózsza.

Rosa Brunonii Lindl. vagy *Rosa Brownii* Spreng. Régi, nagyon régi szép rózsza a Nepaul hegységből, mely megint eltűnt szemelől, bár nem előnyére kertészeinknek. 5 méter magasságra kúszik, 5–7 lándzsaalakú némileg szőrözött zöld levelei vannak és óriási barkóit nagy ragyogó fehér virágok képezik. Van egy fajtája, mely nem kúszik, a *R. arborea* Lindl. és hegységeiben annyira variál, hogy gyümölesétől a legjobb várható.

Rosa moschata Mill. A pézsmarózsza is a kúszórózsákhoz tartozik és ép oly ritka, mint szép és változó formájú rózsza. Nem absolute telelőképes, de mégis kitartóbb az örökzöld rózsánál. Néha 5 méter magasságra is kúszik, de rendszeren alacsonyabb. Tele van sarló alakú tövisekkel; (5–7) egészen sima, lándzsaalakú, hegyes levelei és nagyszámú, sűrű barkát képező, kellemes illatú, szép hófehér virágja van, melynek erős levelei sárga basalt foltokat mutatnak. A virágzás feltűnő későn áll be, néha csak júliusban és csak lassú egymásutánban történik. Gyümölese hosszúságú tojásforma, fényes piros színű. A pézsmarózsza néhány igen szép fajt hozott létre a kertekben, milyen például a görög *R. nivea* Dupont vagy *R. moschata nivea* vagy *R. moschata rosea* Sev. szép rózsaszínű virágokból képezett nagy barkákkal. Minden talajban megél, magját könnyen termékenyíti, de ép oly könnyen szaporítható dugványok által, és megérdemelné, hogy jobban ápoltság és hybridizálásra használtassék. A pézsmarózsza eredeti hazája Madeira és Marokko. Hegyi rózsza, mely örökzöld és valószínű, hogy az ismeretes *Noisetterózsza* létrehozásához ő is hozzájárult. Egész sor synonymája van, melyek közül a legfontosabbak a következők:

- R. glandulifera Ronb.
- R. nivea Dupont.
- R. obscurum Ebt.
- R. sempervirens Dupont.
- R. Lindleyi Wall.

Sokan a *R. nepalensis* Lindl. egy fajának tekintik, de mindenestre nagyon jó faj és ha az összes teelni képes kúszrózsákat vele keresztözik, bizonyára egész sor különös, szép kúszrózsa származnék.

*

Van még egész tömege az — itt nem említett — európai, ázsiai és amerikai vadrózsáknak, de ezek részben nagyon szegények a rózsa-tenyésztés szempontjából, részben sokkal érzékenyebbek, semhogy az alpeseken túl eredményre vezető módon hasznosíthatatnának.

*

A rózsát! Ősidők óta, a pogány ókor óta szeretik és tisztelik a rózsát. Ő az Aphrodite, Eros, a Graciák és a Muzsák virága. Ő az élet és a szépség, az egészség — oh, a milyen gyarló ő maga — a kedv, az öröm és az ifjúság jelképe. Mindent, mi az ember előtt szépek és kívánatosnak látszik, mindent jelképez a rózsza. Ő az oltárok, a templomok legszebb díszje a mi korunkig. Ő díszíti a nászünnepélyt régi idők óta; ő boldogítja a zenét, a dicsőséget, a győzelmet! Díszíti a holtakat és égi malasztal világít rájuk és vigasztaló angyaloképpen enyhíti a hátramaradtak fájdalmát. Legdrágább kincsedet rejtöd a sírba és borítsd be rózsákkal, könnyebb lesz szived és biztosabb a remény és a viszontlátás kimondhatatlanul édes sejtelve enyhíti fájdalmadat!

A rózsza az összes idők költőinek és művészeinek virága. Megörvendezteti a szívet és a legdurvább emberfiát is meghódítja egy pillanatra. És ez örömet, e földi boldogságot ki adta nekünk? A vad rózsza — és az emberek tevékenysége.

Legujabb rózsák 1894-re.

Hippolyte Barreau. *R. thea hybrida* (Pernet-Ducher) Comtesse Latarthe × Louis van Houtte. Virága nagy, szép alkatú, teljes. Színe karminpiros bársonyos karminnal árnyékolva. Illata azonos a centifoliaéval. A bokor erős, egyenes hajtásokkal.

Mademoiselle Germaine Trochon. *R. thea hybrida* (Pernet-Ducher). Victor Verdier × Madame Eugène Verdier. Virága nagy, teljes, gömbalakú, hússzínű, közepé nankinsárga, szirmai rózsaszínnel szegélyezve. A bokor erős és kitartó.

Préfet Rivaud. *R. hybrida bifera* — remontant. (Pernet père.) A virág nagy, félig telt, gömbalakú, élénk vörös, jó illatú; a bokor erős.

Madame Carnot. *R. thea indica*. (Pernet père.) Származik Marie van Houtte fajtából. Virága igen nagy, majdnem teljes, bimbója hosszú. Színe arany-

sárga alapon sárgásfehér. A bokor erős, egyenes hajtásokkal és dűsan virágzik.

Comtesse de Menon. *R. thea indica*. (Liabaud.) Virága igen nagy, csészealakú, zöldes fehér, közepé zöld. A bokor igen erős.

Madame Buzo. *R. thea indica*. (Liabaud.) Virága nagy, teljes; színe fénylő viaszárga. A bokor igen erős.

Madame Molin. *R. thea indica* (Liabaud.) Virága nagy, teljes, hússzínű lazacszínű árnyékolattal. Hasonlít a Souv. de la Malmaison-hoz. A bokor erős.

Capitain Péillon. *R. hybrida bifera* (Liabaud.) Virága nagy, teljes, gömbalakú, karmazsin biborvörös. A bokor erős.

Madame Adolphe Aynard. *R. hybrida bifera*. (Liabaud.) Származik a Madame Montet fajtából. Virága igen nagy, teljes, gyengéd ezüstös rózsaszínű. A bokor erős, lombozata szép világoszöld.

Madame Paul Tauche. *R. hybrida bifera* (Liabaud.) Származik a Madame Montet fajtából. A virág nagy, teljes, csészealakú. Színe élénk rózsaszín, árnyékolva oránia és lazacsárgával. A bokor erős.

*

A legujabb rózsának a »Charlotte Gillemot«-nak, melyről legutóbbi számunkban érteztünk, 2 lyoni kiállításon a legmagasabb díjak lettek megítélve és pedig május 10-én, az arany éremmel, május 12-én a vermail éremmel lön kitüntetve.

Rózsa újdonságok.

1894. évi ajánlható fajok. *)

1. **Albertine Borguet.** *Thea*. (Soupert és Notting). Igen szép, jó alkatú bimbó és tömveteljes nagy virág; színe fehéressárga; sajnos hogy illata nagyon csekély. Növése kielégítő.

2. **Colonel Juffé.** *Thea*. (Liabaud). Bimbója szép, virága közép nagyságú, tömveteljes, szép alkatú, feketebársonyos — biborvörös. Ugyancsak kevés illattal bír. A bokor alacsony.

3. **Comte François Thun.** *Thea*. (Soupert és Notting). Igen szép újdonság, nemes alkatú szép bimbóval és igen nagy, jól telt virággal, melynek színe eddig nem ismert legsötétebb amarantvörös. Nagy jövővel bír.

4. **Comtesse Dusy.** *Thea*. (Soupert és Notting). Szép hosszúkás bimbóval és elég jól telt nagy virággal. Színe tejfehér, az alapon sárgás lehellettel. Növése kielégítő.

*) Leírásuk saját tapasztalataimokon alapulnak, melyeket rózsáültetvényeimben szereztem, hol mindannyi újdonságok ki vannak ültetve.

a 2 m. 3. oldal-
még 11 ind. adom
sz!

5. **Comtesse René de Mortemart.** Thea. (Godard.) Szép hosszú bimbóval. Virága elég nagy, félig telt, jó illatú. Növése erős.

6. **Docteur Grandvilliers.** Thea. (J. Perny) lásd a műmellékletet.

7. **Madame Claudius Gaze.** Thea. (Godard.) Virága félig nagy, jól telt, szép atlaszrózsaszínű, karmin erekkel bevonva. Növése kielégítő.

8. **Princesse Marie Dagmar.** Thea. (Levêque.) Igen szép faj ez, hosszú bimbóval és nagy, jól telt virággal. Színe tejfölfehér sárga alapon, az egyes szirmok rózsaszín lehellettel. Növése erős. — Igen nagy kedveltségnek fog örvendeni.

A rózsák Kolozsvárott.

A regényes, mondatteli Erdély szívében fekszik a hegyek és magaslatok által festőiesen körülvett egyetemi város, Kolozsvár. A művészet és tudomány itt már rég talált csendes otthonra; az általános érzék a nemes és szép iránt elegendő tanúság e csendes hegyi város lakóinak intelligenciájáról és a minden szépek helyes felfogásáról. A mi rövid tartózkodásunk alatt legjobban tudott lekötöni, voltak a rózsák és mindig csak rózsák.

F. év június 15-én, úgy mint minden évben, rózsá- és növénykiállítás rendeztetett egy nagy virág- és rajongó rózsakedvelő, Schweinitz Gyula gróf emlékezetének a tiszteletére. Ő kezdeményezte az első rózsakiállítást, mely fényes eredményt tudott felmutatni és a rózsá iránt minden oldalról táplált szeretetnek bizonyítéka volt. A kolozsvári tevékenységnek ezen expositióját nem sokára mások követték és most minden évben összegyűlnek a hősök és bajnokok, a kik a virágkirálynő köré csoportosulnak békés tusára, melyen már nem egy fényes harcz vívatott.

Ilyen volt a legutolsó is. Kolozsvárnak majdnem összes kereskedő-kertészei részt vettek benne és mindenki hozzájárult. Klállítási teremnek a sétány-lövöldeterem lett felhasználva, mely kényelménél fogva alkalmas volt feltűnést keltő képet teremteni. A belépésnél egy izlésesen rendezett tropikus növénycsoportozat tűnt szemünkbe: fapáfrány, Phönixek, Sabalok, Chamaedorok és különböző ritka pálmákból összeállítva: az egész összeállítás kivitele sötétzöld mohából és fehér cseppkőből volt. Ez *Waltz József* egyetemi főkertész kiállítási tárgya volt, a ki a kolozsvári kertészegyesület emelésével már nagyon sok érdemet szerzett magának. E nagy csoport mellé sorakozott egy kisebbszerű, ugyanazon genreben, *Mühle Vilmos* temesvári cézég által kiállítva. E csoport-

nak célja volt belföldi magból nevelt pálmákat bemutatni.

Különösen a most annyira divatosá lett és mindenütt nagyon gyorsan kedvelté vált *Araucaria excelsa*, melynek több példányát állította ki e nevezett cézég, — részeseült élénk érdeklődésben és általános tetszésben. A bejáratától jobbra *Török József* kereskedő-kertész állított ki több csinosan nevelt nyári virágcsoportozatot, szintén csinos összeállítása levágott rózsáknak, melyek közül különösen *The Bride*, *Duchesse Mathilde*, *Duke of Connaught* és más közkedveltségű fajok tűntek ki rendkívül szépen kifejlődött virágokkal. A rózsák színezése Kolozsvárott a pompás hegyi levegő és a kitűnő talaj folytán rendkívül élénk és ragyogó. Sok faj színezése ott sokkal erősebb és kifejezettebb, mint más helyeken. E csoport mellett állt *L'Huilier István* tordai intézeti kertész csoportozata levágott rózsákkal, melyeket körülbelül 300 különböző faj képviselt. A *L'Idéal* nevű általános tetszést aratott. Ott a sötétebb fajok is sokkal tökéletesebb fejlődést mutatnak, a folyton hűs levegő és a dús harmat a pompás rózsavilág főtényezői. Magyarország déli valamint felebb fekvő síkságain a sötét fajok nem fejlődhetnek ily szépen; sőt külföldi utazásaink alatt és csak elvétve, ritkán találtunk oly rózsavilágot mint a minő Kolozsvaré. — *L'Huilier* úr az *Alphons Karrnak* a *Baron Pelletan de Quinqueline*-nel való keresztezését mutatta be; e rózsának selyemrózsás színezése van nagy vérvörös foltokkal szabálytalanul díszítve. Dícséretre méltó új tenyészfajt szolgáltathat a kereskedelemnek; megtett próbák és kísérletek után fogunk értesítést hozni e rózsáról. A jury tenyésztőjének, egy tordai theologusnak tiszteletére „*Füzi Sándor*“-nak nevezte el. — *Maniás*: kereskedő kertész egy csoport virágzó, magastövű rózsát állított ki. A virágok meglehetősen nagyok voltak, tökéletes formákkal, a lombozat tiszta és sötétzöld. Levágott rózsáinak csoportozatában nem sok faj volt képviselve, hanem azért csak a legnemesebb theákból, theahybridákból és remontansekból volt összeállítva. A virágok nagyon szépek voltak, különösen *The Bride*, *Mlle Franziska Krüger*, *Catharine Mermet*, *Marie van Houtte*. A *Nyphetos*, *Marechal Niel*, *Duchesse Mathilde*, *Papa Gonthier*, *Rosieriste Rambeaux* stb. forma és szín tekintetében semmi kívánni valót nem hagytak hátra. A kereskedő-kertész cézég, *Farkas Antal* egy 360 fajú levágott rózsából álló csoportozatot állított ki, közöttük igen nemes és ajánlható fajok. Itt is — mint mindenütt — a sötét fajokat gyönyörű példányok által képviselve találtuk; mint legszebbek felemlíthetők *Grand Mogul*, *Prince Camille de Rohan*, *Baron Bonstetten*, *Jean Liabaud*, *Pierre Notting*, *Prince noir*, *Fisher Holmes*, *Alsace Lorraine*, *Souv.*

de Madame Therese Levet stb. stb. — Ezekon kívül még különböző kereskedő-kertész csoportozatai voltak kiállítva, az összes rózsák meglehetősen hasonló fajokban, és valamennyinél csodáltuk a virágok tökéletességét minden tekintetben.

Találtunk továbbá több kiállítótól üzdő dinnyét, üzdő ugorkát sok fajban, pompás földi epret, babot, különböző főzelékféléket kiállítva, minden a legjobban nevelve.

A ottani kereskedő-kertészek főkereseti ága a rózsatenyésztés; évente sok ezer rózsató lesz nemesítve és piacra hozva.

A mint már említettem, Kolozsvárnak pompás levegője és hőmérséklete van rózsák számára, kitünő termőföldje és a mi legtöbbet nyom a latban, sok igazi rózsabarátja, kiknek neszora Benedek, a szegényház gondnoka. E rózsabarát csakugyan szívén hordja kedvencét és szorgalmának a szegényház kertje oly rosariumot köszönhet, melyhez hasonlót csak ritkán találunk. 800 fajból álló gyűjteményt tartalmaz, mind csak egyenlő egyenes erdei tövekbe oltva. A növények csakúgy pompáznak gazdagsággal és erővel, a lombzat kifogástalan és a rózsák igazán ritka nagyok és szépek. Megint csak nem hagyhatjuk említés nélkül az ott mutatkozó remek színárnyékolást, melyet kiváló élnökség és tisztaság jellemez, még oly időben is, midőn a rózsák már az elővirágzás idejéhez közel állnak. A magas tövek ültetvényezése sorokban eszközöltetett olyképen, hogy mindegyik rózsához kényelmesen lehet jutni, a mi a csoportozatos ültetésnél már kevésbé lehetséges; különösen egy főút, melyet mindkét nagy-szerű rózsatövek kettős sora szegélyez, nyújt varázsteli képet. A magas tövek oly közel állnak egymáshoz, hogy koronáik majdnem összeérnek, s ezek a leggyengédebb színektől a legélénkebbekig képviselt rózsáktól elárasztva egy körülbelül 12) m. hosszú kettős szallagot képeznek, illatos, virágzó rózsákból alkotva; és minő rózsákból! Rózsák, melyek oly szépek, hogy szépségük öntudatlanul emel oltárt önmagának, melynél minden ember, kinek szívében helyet talál a természet és csodateremtményei iránti érzés, úgy érezi, hogy csendes ájtatosságra intő ihlet szállja meg kedélyét.

Virágozzanak még sokáig rózsák a kedves hegyi városban; és ne veszsen ki az irántuk táplált szeretet és érzék sohasem, mert a míg még örömmel és reménnyel ápoltatnak rózsafák, addig ez egy belső egészséges mag külső jeleként fog kezességet nyújtani.

Mühle Árpád.

Frankfurti rózsászok egylete.

Lapunk legutolsó számában rövid említést tettünk egy, — Majna melletti Frankfurtban alakult rózsászok egyletéről. Időközben az eddig megtartott ülésekről és kirándulásokról felvett összes jegyzőkönyveket kézhez kaptuk, és ezek kellemes alkalmul szolgálnak nekünk, ezen egylet működését behatóbb megbeszélés tárgyává tenni, különösen azért, mivel annak életképességéről és rendkívül buzgó működéséről meggyőződést szerezünk.

Midőn az egylet Strassheim C. P. kezdeményezésére márczius 7-én megalakult, 23 tagja volt. Ma körülbelül 65 a tagok száma. Feladata a rózsakultusz és más hasonneműek emelése és terjesztése. Strassheim értékes könyvtárára támaszkodva, az egyes tagok maguk iparkodnak a havonta kétszer tartott gyűléseken rózsakérdésekre való eszmecserét kelteni.

Olvasunk a kitünő előadásokról pl. a következő tárgyak felett tartottak: Rosa laxa Froebeli, Rosa uralensis, megjegyzések a rózsatenyésztésről szabad területen, (mely előadást legközelebbi számunkban hozni fogjuk) a függvény-kérdés beható megbeszélése, a kirándulásokról és látogatásokról a kísérleti kertészet-egyesületnél Sachsenhausenban, a Hoss-féle rózsatenyésztésben Frankfurtban, a kirándulásokról Königsteinbe a Neufville André kertekbe és a luxemburgi nagyhercegi parkba. E látogatások és kirándulások az őket követő napokon élénk eszmecsere tárgya volt; ők a tanulságost egybekötik a kellemessel.

Ha az egylet működését összefoglaljuk, nyíltan be kell vallanunk, hogy a rózsakultusz terjesztésére irányult ily nagymérvű tevékenység oly egylet részéről, mely alig áll fenn néhány hónap óta, valóban örömmel tölt el bennünket.

Maradjon meg az egyletnek e tevékenysége ezentúl is s majd látunk belőle hatalmas rózsatenyésztési faktort válni. Hiszen a rózsaugyek körében élünk, az öröm közepette, melyet a rózsákban keresünk és találunk; és ha egyes személyek vagy egyletek a rózsaaopolás terén érdemeket szereznek, örömmel adunk kifejezést elismerésünknek, ha azok nem is a mi országunkból valók. Egy május hóban tartott ülésen a következő urak választattak meg levelező tagokká: Harms Frigyes Hamburgban, Lambert János Trierben, Mühle Vilmos Temesvárott, Zeiner-Lassen Helsingörben, Soupert Jean Luxembourgban és Lenaerts J. B. Antwerpenben.

M. V.

Francia rózsászok egylete.

Valahára reményünknek adhatunk kifejezést, hogy egy francia rózsászok egylete létesül. Hála a nagy számokban történt új jelentkezéseknek, melyek az 1888. évi kongresszus idején egy ily

egylet iránti hangulat kikutatása czéljából eszközölt próba-jelentkezésekhez csatlakoztak és hála több egyén jó akaratának, melyek e számdékunkban támogatni akarnak, azt hisszük, hogy már csak az idő kérdése, mikor fog a rózsászok egyletének elnöksége megalakulni.

Mivel lehetetlen, a párizsi tavaszi kiállítás alkalmával belépetteket újra egyesíteni és mivel nehéz a hajdani ideiglenes bizottság (mely sohasem működött) tagjait megint egybehívni, úgy véljük, hogy legjobban cselekszünk, ha kollegáinknak, Verdier Jenő úrnak indítványa mellett vagyunk, t. i. egy ideiglenes bizottságot állítunk össze, melynek székhelye Párizs lenne, hogy kidolgozzon egy szabályzatot, mely aztán mindazoknak előterjesztessék, kik az egyletben résztvenni óhajtanak. Azt hisszük, hogy 8 vagy legfeljebb 10 tag elegendő lesz a kérdés gyors kezelésétülvitelére.

Legközelebbi számunkban azon egyének névsorát fogjuk közölni, kik e csoportba be fognak lépni s a kik részvételüket már megígérték.

Journal des Roses.

III. német rózsakiállítás Görlitzben.

Junius 23-án déli 12 órakor lett megnyitva. Tartama alatt és pedig július 7—10-én levágtott rózsák fognak kiállíttatni. A jury tagjai 7-én gyűlnek össze, a congress pedig 8-án és 9-én fog megtartatni. Napirendjén a következő pontok állanak.

1. Megnyitás az elnök által.
2. A jegyző évi jelentése.
3. Az üzletvezető jelentése.
4. Az igazgatóság és az ellenőrök megválasztása.
5. A legközelebbi értekezlet helyének választása.
6. Az egymáshoz hasonló rózsák megállapítása.
7. A rózsaszínek egységes megállapítása a felmutatott szintáblázat alapján.
8. A diszokmány odaitélése 1. bejelentett ujdonságokra, 2. egyéb kitérő tárlatra.
9. Megállapítása a korai tenyésztésre és virágnyesésre legalkalmasabb 10 rózsafajának.
10. A német ujdonságok megvizsgálása, mielőtt üzleti forgalomba jönnének.
11. A rózsapenész és egyéb ellensége irtása.
12. A különféle országok és kerületek rózsá alanyai.
13. Helyi érdekű egyletek létesítése.
14. A congress egyéb ajánlatai.

A kiállítás csakugyan teljesen sikerült és ez okból nem mulaszthatjuk el tisztelt olvasóinkat arra ösztönözni, hogy nézzék meg. Minden tekintetben meg lesznek elégedve és mellékesen mondva, e kiállítás jó mintául szolgálhatna nekünk is, ha talán a jövő év vagy években mi is nagy-

szabású rózsakiállítást óhajtanánk rendezni. Ez alkalommal meg lehetne látogatni Schmoll L. C. karlsbadi, valamint a tetscheni uradalmi kertet, továbbá Mietzsch C. W. drezdai rózsatelepét, vagyis egy szóval mondva, a rózsabarátnak elég alkalma nyílik, kedvenceiben gyönyörködni.

Magyarország részéről Mühle Vilmos, temesvári és Gillemot Vilmos, budapesti rózsász lett a bíráló bizottságba meghíva.

Rózsa irodalom.

»*Rosae hybridae*« Études sur les roses hybrides. Szerzője François Crépin, a brüsseli botanikus kert igazgatója.

Ezen legújabb rózsaműben találkozunk a feljegyzések, összehasonlítások és az azokból eredő feltételek oly nagy halmozatával, hogy e rózsamű a rózsairodalom egyik nagy hiányát tölti be. Másrészt pedig csodálkozásunkat kell nyilvánítanunk a ritka szorgalom és határt nem ismerő kirtartás felett, melyekkel kiegészítette feljegyzéseit egész Európában létező adatok felkutatásával.

A következőkben adjuk kivonatilag — fordításban — a *Rosa alpina*-ról szóló cikk egyik részletét, mely feltalálásáról Magyarországon szól és azt hisszük, hogy ezáltal legjobban informálhatjuk tisztelt olvasóinkat e műről.

***Rosa alpina* L.** (Hybridái. *R. alpina* × *tomentosa*. Synonimák. Feltalálása a Svájcban, Franciaországban, Németországban, Ausztriában).

Magyarország. — Hegyek: Hawra, Ptacnik, Sytno, Sytienne, Koladka, Holik. (Kmet!)

Ezen Selmeczbányához közel fekvő hegyeken Kmet*) szép hibridsorozatot talált, melyet *R. hawrana*, *R. solitaria* és *R. sytniensis*-nek keresztelt el. Mindezek a *R. spinulifolia* és *R. vestita* csoportjához tartoznak. A *R. hawrana*, mely az utóbbinak egyik alfaját képezi, előfordul másodrendű erein mirigy nélkül, vagy mirigyes szegélylyel, vagy teljesen mirigyes hátlappal vagy csak egyszerűen fűrészelve. Az egyszerűen fűrészelt válfaj képezi a *R. hawrana* valódi típusát. A Holik hegytől származó válfaj *R. Braunii*-nak lett elkeresztelve. A *R. solitaria* (*R. vestita*) mirigyes másodrendű erein. A *R. sytniensis* közeledik a *R. spinulifolia*-hoz. Hátlapja mintha ragyával volna fedve. Felső oldala síma; másodrendű erei mirigytelenek.

A Petri alfaj különbözik típusától teljesen síma levelek, mirigyes másodrendű erei és kissé lecsüngő kehelylevelei által.

*) Kmet plébános úr sok érdemet szerzett magának a rhodologia körül kutatásai által, melyeket Magyarország északnyugati hegysegeiben nagy sikerrel foganatosított. — Igen nagy herbáriuma van, kiváló érdekes alakok egész seregével.

Egyet mást a mai szőnyegkertesetről.

Ha nyaranta alkalmunk van parkjainkon végigsetálni és az ott alkalmazott szőnyegformákat megtekinteni, még eléggé jelentékeny hibákat találunk, melyek némi figyelem és közelebbi megvizsgálás mellett könnyen ki lettek volna kerülhetők.

Néha már magának a helynek megválasztása is hibás, pedig ez nagyon sokat tesz a hatás keltése tekintetében. Gyakran egészen szabad gyeptéren vagy utakon élénk, tarka szőnyeget találunk, mely inkább festékfoltnak látszik és ezáltal még elrontja a szép tájék hatását. Ott, ahol a szőnyegággy helyén van, egyetlen ítélőkép szakember sem fogja fekvését rosszalni, ott mindenki csak helyeselni fogja. Szőnyegtérnek legszebb és legalkalmasabb az olyan hely, ahol azt egy magaslatról kényelmesen áttekinthetjük, pl. lakóház (kastély, palota, nyári lak) közelében, hogy a balkon, terasse, vagy a verandáról egész szabad kilátásunk legyen rája; ép úgy szabad téren, pavillonok, szobrok, emlékkövek mellett, vagy víztartók kerete gyanánt. Ha mind ez elhelyezésekre nincs alkalom, vagy a terület olyan, hogy nem nyújt szabad áttekintést, az alkalmas helyet a szőnyeg formájához képest vagy feltöltjük vagy 50—100 m. mélységet ásunk. Ily kiásott helyre fektetett szőnyegetek mély formájúnak nevezzük. E mély formák szelíden emelkedő kerettel ellátva lesznek berendezve. Egy hátul felemelt szőnyegággyának oly formán kell mutatnia az emelkedő részt, hogy az ágy egész felülete a nézőre már első pillanatban hatást gyakoroljon. Nagyobb épületeknél, kastély, palota vagy nyári laknál minden oldalon lehet szőnyegággyakat, virágszőnyegetek alkalmazni, csak ne legyenek ezek mindenütt egyforma dúsán berendezve. Minél jelentékeltenebb az épület, annál egyszerűbb legyen a növénydísz is.

A mi a szőnyegkerteszetben alkalmazott kép-alakokat, ember, állat, globus, napórák, czimerek és monogramok alakjait illeti, ezeket természetellenes izlésnek tartjuk. Két évvel ezelőtt Bécs egyik kertjében hasonló kivitelűt láttam, a mely virágtartó alakot mutatott, s úgy találtam, hogy a mi szegényesebb kertjeink díszítésére éppen nem alkalmas.

Ily ábrázolások csak akkor mutatnak világos és könnyen megismerhető képet, ha magaslat oldalán vannak elhelyezve. Azonkívül rendbentartásuk sok költségbe s fáradságba kerül, mert ha nem leszek naponta szabályozva, rövid idő múlva az ábra felismerhetlen. Monogramokat és neveket csak kitartásképes növényekből lehet alkotni, milyenek: Buxus, Evonymus radicans és Santolina, melyek gyakran nagyon jól alkalmas-

hatók. A mi a szőnyegággyak berendezését illeti, hát még nagyon sok kívánni valót hagy hátra a szín- és forma összeállítására, hogy mindegyik ültetésnek meg legyen az összhangja. E hibát szavakkal leírni nehéz, mivel csak a praktikus tapasztalat mutatja, hanem lehet kisebbszerű kísérleteket tenni a helyes színárnyéklat előállítására, de ez minden esetre izlést igényel. Szépen rendben tartott szőnyegparterre bizonyos, hogy költséget, fáradságot, pontosságot, ápolást és szorgalmat igényel, hogy mindig szép tisztán maradjon meg éles kontúrákkal.

A kertészet egyetlen más ágában sem mutathatja a kertész annyira a művészt, mint egy-egy divatos szőnyegdessin összeállításánál.

Az utolsó években igen nagy utánnövést kaptunk szőnyegvirágokban, úgy hogy a kertésznek nagyon meg van könnyítve oly összeállításokat kitalálni, melyek még a legelkényeztetettebb néző csodálatát is felkeltik.

Miután a szőnyegrészesetek a legtöbb kertben nem lesznek évente átídomítva, szükséges, hogy a növények változtatásával idézzük elő évről-évre a változást.

Hauzel Albert,
Beodra.

Liliomok a télen.

A japáni, kínai és amerikai eredetű liliomfajok óriási bevitele által nemcsak olcsóbb lett az áruk, de tenyésztésük is más irányt öltött, mert ma már télen is akarunk virágzó liliomokban gyönyörködni. Egyike a legkönnyebben nyíló liliomfajoknak a *L. auratum*; a valódi arany-szalagliliom, mely kétségtelen a legpompásabb is. Liliom Harrisai csak a tavasz felé virágzik, épúgy *L. lancifolium*, és válfajai, a *L. candidum* pedig még későbbben. A liliomok viránya éppen az amúgy is virágokban gazdag időszakba esik, tehát arra kell törekednünk, hogy a növényeket a korábbi vagy a későbbi virágzásra ösztönözzük. Hogy már október—november havában legyen liliomvirágunk, szükséges a még pihenő hagymákat június végéig ültetni; télen való virágzásra július közepéig; később nem. A beültetett cserepek árnyékos és hűvös helyen állítandók fel; eleinte keveset és csak később locsolunk többet, ha hajtása tökélesedni kezd, mikor is napsütötte helyre állíthatjuk. Szeptember végével üveg alá helyezük a cserepeket, legjobb kihűlt melegágyba és október—november 10—12°-nyi meleg üvegházba; ha bimbói mutatkoznak 15—18°-nyi melegházba. Teljes napfényt a liliom nem igen szeret, tehát ajánlatos mindig beárnyékolni.

Kertek díszítésére alkalmas, igen szép díszfüvek.

A díszfüvek leginkább egy vagy kétéves növények, nagyon érdekes kinézéssel, különböző alakúak és színben. Ma már nagy szerepet játszanak a díszkertészetben. Vannak magas, félmagas és egész alacsony fajok, melyek minden célra, csoportosan vagy egyenként használhatók. A virágkötészetben is jelesen alkalmazhatók, leginkább szárított és festett állapotban. Szaporítás magvetés, felosztás által februártól ápriliséig történik. További tenyésztése áll tápdús föld hozzáadásából és a forró napokban való szorgalmas öntözésből.

Legyen szabad felemlítenem a díszfüvek nagy számának legjelesebb alakjait.

Agrostis nebulosa. A. pulchella.

Egyéves fű, mely márcziusban esészkébe vagy ládikákba lesz vetve és nagyobb csoportok beszegélyezésére szolgál. A virágbugáit száraz csokrok és koszorúknak használják.

Andropogon argenteus. A. formosus.

Többéves fűvek, melyeket márcziusban való magvetés vagy áprilisban szétosztás által nyerünk. Használhatók mint egyes vagy csoportnövények. A gyökértörkéket télen át pinczében kell tartani.

Arundo Donax, A. Donax fol. var., A. phragmites.

Többéves, kitartó, nádszerű díszfüvek, melyek kivált nedves agyagföldben, patakok vagy tavak partjain jól tenyésznek. A tarka levelű faj impozáns növény. Szaporítása tavasszal szétosztás által történik, az új hajtások megjelenésekor.

Bambusa aurea, B. nigra, B. stricta.

(Bambusnád.)

Többéves növény, pompás csoportokat alkot a gyepen. A növényeket a tél beállta előtt cserepekbe vagy hordókba ültetjük és szobában vagy üvegházban átteleltetjük. Szaporítása tavasszal történik szétosztás által.

Cyperus alternifolius. C. alt. fol. var. C. laxus. C. papyrus.

Szintén többéves fűvek, napsütötte helyeken, vízmedenczék körül pompás díszítést alkotva. Télen át melegegházban tartjuk. Szaporítása tavasszal szétosztás által.

Dactylis glomerata fol. var.

Fehértarka fű, mely a szőnyegkertészetben szegélynek használtatik. Szaporítása tavasszal szétosztás által.

Eragrostis elegans. E. maxima.

Egyéves fűvek, melyek kivált magas levélnövény-csoportok szegélyezésénél pompás alkalmazást találnak és kedvelt kötőanyagot szolgáltatnak. Magvát márcziusban vetjük.

Eulalia japonica. E. jap. fol. lineatis. E. jap. zebrina.

Többéves, kitartó, elsőrendű elegáns díszfüvek. A tarka válfajok gyönyörű csoportot alkotnak a gyepen. Napsütötte helyeken, könnyű talajban és szorgalmas locsolás mellett kitünően tenyésznek és kevés takaró alatt jól telelnek. Szaporítása tavasszal szétosztás által.

Erianthus Ravennae.

Többéves kitartó növény, mely napsütötte helyeken jól tenyészik és jól telel. Szaporítás magvetés vagy szétosztás által.

Festuca glauca.

Többéves kitartó fű, kékeszöld merev levelekkel és alkalmas a szőnyegkertészet minden céljaira. Szaporítása szétosztás által.

Gymnothrix latifolia. G. japonica.

Kitartó, többéves, magas fűvek és alkalmasak solitairnövényeknek. Tápdús, nedves talajban erős a növések; a növény egymagában is óriási és a telet jól kibírja. Szaporítása tavasszal szétosztás által, a fiatal hajtások megjelenésekor.

Gynerium argenteum.

E fűfajta a többéves kitartó válfajok egész seregét foglalja magában. A gynerium egyike leggyönyörűbb díszfüveinknek. Jól festenek egyesén vagy csoportonként. Ezüstszínű virágbugái nagy keresettnek örvendő virágkötészeti anyag.

Csekély nedvesség mellett, megélnek minden kerttalajban, de a hidegség ellen nagyon érzékenyek. Szaporítása magvetés vagy szétosztás által.

Lagurus ovatus.

Egyéves fű; fehér virágkálászai miatt szegélynek használják. Szaporítása tavasszal magvetés által.

Panicum plicatum. P. pl. fol. var.

Többéves növények és kivált tropikus csoportokban kitünő. Szaporítása tavasszal szétosztás által; télen át szobában vagy üvegházban kell tartani.

Pennisetum longistylum.

Egyéves és a legjobb és legszebb szegély levélnövénycsoportoknál. Merev, sötét kalászai, melyek hosszú ideig tartanak, kedvelt kötészeti anyagot szolgáltatnak. Szaporítása tavasszal magvetés által.

Phalaris arundinacea fol. var.

Többéves, fehértarka fű; magasságánál fogva alkalmas a szemnek nem tetsző helyek befedésére. Jól telel és szétosztás által könnyen szaporítható.

Stipa pennata.

Egyéves fű; tollas fehér virágai miatt szegélynek használják. Homokos talajban jól tenyészik és kedvelt kötészeti anyagot szolgáltat. Magvát tavasszal vetjük szabad földbe.

Zea japonica fol. var.

Ezen japáni eredetű kukorica, igen szép fehér-sávós leveleivel, impozáns csoportot alkot. Magvát márcziustan cserepekbe vetjük és a tarka növényeket később egyenkint cserepekbe, majd szabad földbe ültetjük.

Hanzel Albert, főkezes Beodrán.

Freesia odorata.

(A jöreményfok gyöngyvirágja.)

Több év óta üzleti forgalomban lévén, egyike legszebb és legpompásabb illatú téli virágainknak, melyet minden kertésznek és virágkedvelőnek ültetni kellene, már a hagymák olesóságánál fogva is (darabja 2-3 kr.) Hosszúakás harangalakú fehér, kellemes illatú virágai, sárga középpel 4-7 drb. számra jelennek meg erős kocsonyan és üdeségüket megtartják jó ideig. Elvirágzásuk után hagyjuk elszáradni és pihenés által új virányára erősödni. A hogy akarjuk hogy virágozzék, aszerint ültessük juliustól novemberig 5-8-ával egy cserépbe kerti földbe, állítsuk addig hűvös, árnyékos helyre míg hajtása mutatkozik; akkor engedjük hozzáférni teljes napfényt. Késő ősszel üveg mellé állítsuk, de akkor is hűvös legyen a hőmérséklet - +5-8° R. — mert a melegséget nem szereti. 5 hónap múlva virágzik és bizonyára kielégítend mindenkit.

Eucharis amazonica.

(Amazonliliom)

Minden szakértő által becsülve, mindenesetre egyik legszebb virágunk. Virágai a csokorkötészetben nagybecsű értékkel bírnak. — Tenyésztése azonban nehézségekkel jár; ha még oly sokáig tenyésztettük is nagy sikerrel, egyszerre csak nyílási kedvének vége szakad és az öreg praktikus kertész, ki éveken keresztül tenyésztette, képtelen megfordult hajlama ellen küzdeni, anélkül hogy okát kitudakolhatná. Én is úgy jártam vele és csak az vigasztalt, hogy mikor egy utazásom a'att oly kertészetbe is betoppantam, mely híres Eucharis tenyésztése által. (Régi dolog, hogy ott az eucharisnyílás idején százával sőt ezrenként is küldték el a virágokat naponta.) Ott akkoriban szintén nem virágoztak.

Kérdeztek, hogy tenyésztetem-e az Eucharist! Csak úgy, a hogy önök — volt a feleletem. —

Egyik oroszországi barátom tava'y azt a hírt hozta nekem, hogy városában minden ablakban lehet Eucharist látni és hogy 2-szer-3-szor nyílnak évente. Oly ablakok mögött állnak, melyek északnak vannak fordítva és hová napsugár sohasem jut, tehát mindig homályos árnyékban állanak. Követtem ezen figyelmeztetést és ez évben növényeim szépen bokrosodtak, szépen virágoztak; novemberben várom a második nyílást. Moórföldet mindenesetre leginkább szeretik. Gondoskodnunk kell kicsiny cserépről és jó vízlecsapgettetésről.

M. V.

Jácint „Romaine blanche.“

Az egyszerű és kisvirágú, fehér francia jácint manap a legkedveltebb virág azért, mert sokkal korábban nyílik a többi jácint fajoknál. Ha augusztusban ültetjük el hagymáit, úgy október végén már lehetnek virágaink. A virágtermelő ezért nagy becsben tartja. Ápolást majd nem is kíván. Hogy kis helyen sok virágunk nyíljon, ültessük a hagymákat ládikákba és helyezzük azt az üvegházban üveg mellé. A szerint a hogy besoroztuk az ültetési időt, a szerint kapjuk a virágokat. A legalkalmasabb ültetési idő kétségkívül szeptember hava. A későbbi ültetésnek azért nincs értelme, mert ha például október végén, novemberben ültetünk, akkor február, márcziusban nyílnak pedig akkor már van elég hollandi jácintunk is.

Legújabb Canna-fajok 1894-re.

Tenyésztője: Pfitzer W. Stuttgartban.

Senora Della Matte. Levelei sötétzöldek; virága narancsszínű vérvörössel tarkázva, kanarisárgával felvilágítva és beszegélyezve. Nagy szirmai kerek és szép hullámszerűek.

Riese von Stuttgart. Levelei élénk zöldek, virágai óriás nagyok, ragyogó vörösek, narancsszínű árnyékolva.

Franz Buchner. Levelei világoszöldek; virágai narancsínűek lila lehellettel és igen szép világos-sárga, hullámszerű szegélylvel.

M. Schlageter. Levelei igen szélesek, élénk zöldek; virágai ragyogó grappvörösek.

Columbus. Levelei sötétzöldek barna szegélylvel; virága középnagy, tűzvörös narancsszínű; a legragyóbb, legdúsabban virágozó canna.

James H. Laing. Levelei világos zöldek, virága fénylő tüzes, bársonyos biborvörös.

Wilhelm Mühle. Levelei zöldek, virágai gyönyörű karminrózsaszínűek sötétebb szegélylvel és különös kerek, nemes szíromlevelekkel.

Emil Lemoine. Levelei világos zöldek, virágai sötét lakkarminpirosak, szabályos aranysárga levelekkel. Igen szép.

Moritz Jacob. Levelei világos zöldek; a szép nagy, kerek virágok világos sáfránsárgák, karminpiros pontokkal.

Fuchsia triphylla.

Sok kertész által melegen ajánlt újdonság. Tapasztalataim szerint ez a faj, a többi fuchsia-fajokkal szemben, minden tekintetben kényesebb. Nem szereti a sok árnyékot, de a napsugárt sem és könnyű földet igényel; kiválóan feltűnő apró levele, tömören szétágaskodó kocsonyan és vakító korállvörös virága van, mely utóbbinak az egyéb fuchsiafajokkal nincs közöse. Ha a teljes levegő hozzáférhetésével üveg alatt hosszabb ideig tenyésztjük, úgy folytonosan virágzik egész a télig és virágai a kötészetben nagyon becsültetnek. Télen át tartasuk mérsékelt házban; a hidegház nem való neki, de a melegház még ugysem. Egy szóval azt igényli, hogy minden tekintetben mérsékeltlen bánjunk el vele. De van jövője e fajnak és nemsokára aligha fog hiányozni a kertészekből.

Chrysanthemum „A tél királynője.“

Mint remontáló chrysanthemum nem vált be, mert virágai nem nyílnak valami nagy számban, de annál jobban kielégített mint valamennyi fajok legkésőbb virágzója. Még január végén is voltak pompás, teljesen kifejlett, nagy hófehér virágaim és a virágnyesésre jó szolgálatot tett nekem. Hogy nagy virágokat nyerjünk, hagyjuk meg minden hajtáson a középső bimbót, a többieket távolítsuk el.

M. V.

Paradicsom-fajok.

Nagyon jól sikerültek az alábbi fajok:

Acme. Gyümölcse közép nagyságú, keményhúsú, skarlátpiros. Alakjára nézve hasonlít az almához. Igen jóízű.

Trophy. Gyümölcse elég nagy, almaformájú, kerek, skarlátpiros, korán érő és finom.

Vörös óriás. Gyümölcse igen nagy, kerek, skarlátpiros; kiváló keményhúsú, lédús és jóízű.

Matchless. Gyümölcse igen nagy, sima, kerek, skarlátpiros, keményhúsú és lédús.

Prinz von Neapel. Gyümölcse igen nagy, almászerűen kerek, sima, skarlátpiros.

Ponderosa. Új, gyümölcse igen nagy, tojásdad-alakú kerek, majdnem sima. Színe vörös viola-színbe átjátszó. Húsa igen kemény.

Praesident Garfield. Gyümölcse igen nagy, jóízű és finom, de nagyon barázdás és nem oly skarlátpiros, a hogy rendesen kedvelik. De dúsatermő és kitünő.

Smyrnaí óriás. Ugyanannak mutatkozott mint a megelőző faj és valószínűleg csak az; tehát jó.

Humbert király. Mixed-picklesbe kitünő. Gyümölcse apró, körtealakú és fűtőkben jelenik meg.

Kézi cserépgyártó-gép.

Ez bizonyára minden kertész előtt ismeretes, de alig ha vannak valamennyien az általa elért eredményvel megelégedve, miért is érdekében a következőket részletezem.

Már mindjárt a cserép-készítő kézi gép megjelenése alkalmával, körülbelül 15 év előtt, nem mulasztottam el, magamnak ilyen beszerezni, az adott utasítás szerint tehéntrágyát és kerti földet kevertem és megkezdtem az edények előállítását. E munka nagyon kellemetlen és nem mindenkinek kedve szerint való, azonkívül ezen edényeknek megvolt az a hibájuk, hogy a sűrű öntés folytán szétmállottak, és hogy a 9 cm. gép által előállított, nagy tért igénylő edények csak egyszerű voltak használhatók. Ezért azon eszmém jött, hogy a fazékasokat utánozzam, vettem $\frac{2}{3}$ rész kővagyagot, $\frac{1}{3}$ rész meglehetősen kemény kerti földet (ennek hiányában rendes agyagot) ezt kezimmel jól összegyúrtam, és az alatt, a mi a földolog — a durvább részeket el-távolítottam. Aztán nagyobb mennyiség — a gép nagyságának megfelelő golyókat alakítottam, meghintettem — mivel a hintőgép alkalmazása csak időtrábló — kezimmel finomra szitált homokkal, és az így előállított edényeket megszáritottam, és pedig — mivel tél volt — a fűtő

csatornán. A teljes kiszáritás után az égetéshez fogtam, száraz galyakkal — mivel nagyobb fűtőgép állt rendelkezésemre — erős tüzet szítottam, és midőn kiégett — a paraszat két részre osztottam, a fazékasokat egymás fölött és mellett — a mennyire az üreg megengedte, elhelyeztem, s minden oldalon tüzes parázsral fedtem be, ajtót és csöveket elzártam. Midőn a gép kihűlt (mely különben nagyon jól helyettesíthető az üvegházban történő fűtéssel) kivettem az edényeket, melyek jól égetve voltak, és csodálkozásomra, egyik sem volt törött (csak valamivel kisebbek lettek.) Ezen egyszerű, de praktikus módszer után aztán ezeket készítettem, és a legtöbbje még ma is megvan, habár minden évben használok őket; mert ha esnek is vagy ledobhatnak, erősségük folytán nem történik bajuk, csak — miután épen gépi munka — a szép alakot, melyet a fazékasoktól nyerne, nélkülözik, és nem tehetők sorban egymásba, hanem halomra kell őket dobni, de — a mi a fő — nagyon olcsók és a czélnak megfelelőek és ezáltal emé hibákat jóvá teszik.

Sokan, különösen az uradalmi kertészek a falun, gyakran, különösen tél idején zavarban vannak, hol vegyék elő szükségüket edényekben, és az itt közlöttek folytán indítatva érezhetik magukat kísérletet tenni, mely minden bizonynyal elégedésükre fog sikerülni, csak óvakodjanak porhanyós földet alkalmazni. Végül még van szerencsém a 9 cent. gépet ajánlani, mivel a 7 cent. gépekkel előállított edények kis térfogatuk miatt nem felelnek meg minden czélnak.

Grasshof A.

A kertészet a lembergi országos kiállításon.

Galiczia ebben az esztendőben az oroszok fölötti győzelmét a Raclavice melletti ütközetben ünnepli és hogy ez ünnepet méltóan megüljék, Lembergben országos kiállítást rendezett.

A kiállítás hegyen, az úgynevezett Stry-i park kijáratánál van elhelyezve és gyönyörű kilátást nyújt magára a nagy Stry-i parkra, valamint a szemben fekvő domblánczolatra, melyből a Ferencz-Józsefhegy, a lembergiek egy kedvencz kiránduló helye emelkedik.

A kiállítás eredeti tervezetében, melybe betekintést szereztünk, elegendően számot vetettek a kertészettel, és a 40-re menő kiállítási épületek izléses parkirozását vették tervbe; a kiállítás területe azonban 128 épületet foglalt magában, melyek számára a telkeket a tervezett kerthelyekből vették el, minek következtében ez utóbbiak nem nagyon szép alakot mutatnak. Azonkívül a megnyitásig folyton tartó építkezések is megakadályozták ezek kellő rendbe hozását. Mindazonáltal már a megnyitás első napjaiban ezeknek szakértő kezek által történt, a viszonyokhoz alkalmazott, izléses elrendezéséről tökéletes képet alkothattunk magunknak és örültünk, hogy monarchiánk ezen észak-keleti részében oly érzéket és áldozatkészséget láttunk a kertészet iránt, amint az hasonló alkalmakkor mutatkozni szokott.

A kertrészletekre nem sajnált a kiállítási bizottság semmitféle költséget és elegendő vízeresről gondoskodott. A növényzet főtenyezőjét Coniferák alkották, melyek különben is Galicziában gyönyörűen teremnek. A napnak nagyobb mértékben kitett gyeses területeken többnyire régibb fajtájú Canna-csoportokat találunk. Az iparszarnok előtti terraszszerű parkirozási részletekben csinos, gond-

dal rendezett szőnyeg-ágyak terülnek el és babérfák gyönyörű példányaival és gulákkal vannak szegélyezve.

Külön kertészeti csarnokot nem állítottak fel, mivel időnkénti virágkiállítás megtartásáról lemondtak azért, mert az első kertészetek növényeiket és virágkötészetüket a kiállítás egész tartama alatt többnyire saját pavillonjaikban és virágházakban állítják ki.

Igy pl. Wulinszky és Kaczynszky lemergi cég pavillont állított fel, melynek belsejét óriási Cocosok, Phoenixek és Lataniák, valamint virágzó virágcsoportok és naponta ujjakkal felváltott virágtárgyak díszítik. E pavillon előtt kisebbszerű rosarium van ültetve. A növények erőteljes és egészséges külsőt mutatnak. Mosenthin, lipcsei cég pálmaházában a lemergi Klimovics Jan növényei és pálmacsoportjai vannak gyönyörűen elhelyezve. Különösen a tiszta színekben ragyogó, jól ápolt Hortensziák keltenek itt érdeklődést. — E pavillontól jobbra egy szaporító- és melegítő ház foglal helyet, melyet Thiers C. F. állít ki Drezdából. Ez ugyanazon cég vízmelegítő gépével van ellátva és rendkívül praktikusnak van építve. Mellette a boroszlói Schott M. G.-től áll egy kirakat-ház.

A magyar pavillonban képviselve vannak: Mühle Vilmos Temesvárról nagy maggyűjteménnyel, kerti eszközökkel, Fostite és porzókészülékeivel, továbbá Mauthner Ede, budapesti cég izléses mag- és szerszám gyűjteménnyel és unicumperonospora fecskendővel. A pavillon közepén ő Felsőge mellszobrára van felállítva; ezt Mühle Vilmos által hors concurs kiállított remek pálmák dekorálják.

Az osztrák földművelésügyi ministerium pavillonjában többek között egy nagyon érdekes és ügyesen összeállított maggyűjtemény van kiállítva, mely 65 faj levelét, virágját, gyümölcsét és fáját demonstrálja.

A fák átültetése nyáron.

Ha azon kényszerhelyzetben vagyunk, hogy nyáron fát lombjával más helyre át kell ültetnünk, akkor jó eredménnyel következőkép járunk el: Csinálunk előbb egy nagy gödört azon helyen, a hová ültetni akarjuk a fát, öntünk bele 4-5 vagy több kanna vizet, melyre finom, porhanyós földet vetünk; ezt keverjük bottal addig, míg kásás lesz, arra állítjuk a fát és annyi földet teszünk hozzá, míg tele lesz a gödör; a fát még keményen megszorítjuk. Az is jó, ha a fát elültetés előtt 1 óráig vízbe mártjuk. Ily módon, előre bocsátva, hogy a fa és gyökerei épek valának, biztosan megfogamzik az. A virágzás közben átültetett cseresznyefák még hoztak ugyanaz évben, alma és körtefák azonban lehullatták gyümölcsüket.

Az alpesi viola tenyésztése elvirágzása után.

Ha az alpesi viola (Cyclamen) teljesen elvirágzott, talán magot is hozott, úgy egy ideig pihenni hagyjuk. Mivel a roztönzött kipihenés árt neki, azért nem egyszerre hagyunk fel a locsolással, hanem lassacskán. (Némely kertész ugyan azt állítja, hogy a követő virányát elősegíti az is, ha mindig, persze nagyon keveset locsoljuk.) Julius végén, midőn a gümök már pihennek, kivesszük őket a cserepekből, a rajta levő földet egészen eltávolítjuk és ültessük el az előzetesen elkészített ágyba. Rendesen melegágyra helyezik, és jól beár-

nyékolják. Kezdjük akkor a locsolással, kezdetben mérsékelten és mindinkább erősebben.

Ily módon jobban fejlődnek, mintha cserepekben tartottuk volna. Szeptember vége felé már be lesznek gyökeredve és hajtottak is leveleket. Akkor vegyük ki a melegágyból, ültessük el cserepbe könnyű tápdús földbe és állítsuk kihűlt melegágyba. Októberben adjunk neki állandó helyet a hidegházban közel az üveg mellett. Fiatal növények rendszeresen előbb nyílnak mint az öregebb gümök, melyek csak a tavaszi hónapokban virágnak, a nál dúsabban azonban.

Rhododendron Clivianum.

(Alpesi rózsá.)

Az utóbbi időben annyira becsült növény fajtának egyik legnevezetesebb hybridája. E jeles szépséget Iverson lyoni kertésznek kö-zönhetjük, nevét pedig Lindley dr. adta neki a northumberlandi hercegnő tiszteletére rendezett kertészeti kiállítás alkalmával. A Rhododendron Catawbiense-nek a Rhododendron arboreum egyik fehér változatával való egyesítése által jött létre ezen pompás hybrida. Erősen nő és pompásan alkalmas pyramisalakú növények nevelésére; keménynek is bizonyult, csak hogy neki is része van a Rhododendron fajok azon bajában, hogy virágai többnyire tönkre mennek a tavaszi fagyokban. Ez okból tanácsos nyílás idején kellő védelemben részesíteni. A míg a növény még kicsiny, aránylagos cserepekbe ültetendők és télen át hideg üvegházban vagy szobában tartandók, felnőt korában pedig a szabadban keresünk neki helyet, hol nyáron-télen át hagyható. Szaporítása dugvány vagy magvetés által történik; utóbbi nehézkes, éppen csak új változatok elérésére.

A badeni kertészeti egyesület jubileumi kiállítása

f. évi szeptember 5-étől 9-ig a cs. kir. szab. lövészegyesület termeiben és parkjában fog megtartani. E kiállításon a kertészet, szőlőszet mezőgazdaság, erdészet és a kertészeti ipar czikkeit lehet kiállítani. A bejelentések július 15-ig a kiállítási bizottság titkárához „Naser Gusztáv, Baden, Bécs mellett”, küldendők be. A kitüntetéseket pénzdíjakból és érmekből fognak állani.

Gyümölcskiállítás Worcester-ben (Anglia).

„Worcestershire Unions of Workmens Club and Institutu es“ f. évi október hó 24-én és 25-én nagyszabású gyümölcskiállítást rendez Worcesterben, melynek kapcsán pomologusok értekezletet is fognak tartani. Az ország valamennyi gyümölcstermelői részt veendének e kiállításon, mely nagszerűnek ígérkezik. Csak fajazonos, jól különített gyümölcsfélék, conservái, csomagolási mintái stb. díszítésképen pedig jó tenyésztésű chrysanthemumok lesznek kiállíthatók. Bejelentések a titkárhoz czimzendők: E. C. Newmarch, The Lakes, Kidderminster.

Az antwerpeni világhiállítás.

A július 1-én megnyitott időszakos kertészeti kiállításra legmagasabb kitüntetésnek 2 arany állami érmet tűztek ki, melynek mindegyike 200—200 franc értékű. Az egyik a legsikerültebb növénytártnak, a másik pedig a virágkötészet legszébb művének fog oda ítélteni. A belga király e kiállításon szintén hosszabb időt töltött.